

Offerte NWO/ZonMW, formeel ingediend via ProjectNet van ZonMw op 16-06-2020

Bijlage hierbij: Offerte ZonMw RIVM Corona Gedragsunit Voorstel Wetenschappelijk Onderzoek COVID-19 bestrijding- versie 30 maart 2020

Algemene gegevens / General Information

Programma / Programme : **Infectieziektebestrijding 3 2019-2023**

Subsidieronde / Subsidy round : **Incidentiële subsidie COVID-19**

Projecttitel / Project title : **Gedragswetenschappelijk onderzoek naar percepties, gedrag en welzijn van burgers tijdens de Corona pandemie. Kennisintegratie COVID-gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken**

Projecttaal / Project language : **Nederlands / Dutch**

Geplande startdatum / Planned start date : **01-04-2020**

Geplande duur / Planned duration : **8 maanden / months**

Datum indienen / Date of application :

Projecttype / Project type : **Toegepast onderzoek / Applied research**

Projectleden / Project members

5.1.2e
 Functie / Position: 5.1.2e | Opleiding / Education:
 Studierichting / Subject:
 T: 5.1.2e | F: | E: 5.1.2e @rivm.nl

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
 Centrum Gezondheid en Maatschappij
 Postbus 1
 3720 BA BILTHOVEN

5.1.2e
 Functie / Position: 5.1.2e | Opleiding / Education: 5.1.2e
 Studierichting / Subject: 5.1.2e
 T: 5.1.2e | F: | E: 5.1.2e @rivm.nl

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
 Postbus 1
 3720 BA BILTHOVEN

5.1.2e
 Functie / Position: 5.1.2e | Opleiding / Education:
 Studierichting / Subject:
 T: 5.1.2e | F: | E: 5.1.2e @rivm.nl

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
 Postbus 1
 3720 BA BILTHOVEN

Projectgegevens / Project information

Samenvatting / Summary

Het primaire doel van het gedragswetenschappelijk onderzoek is inzicht te krijgen in de Corona preventiegedragingen en het welbevinden van de Nederlandse bevolking, om daarmee evidence-based gedragswetenschappelijke adviezen te onderbouwen voor overheidsbeleid en communicatie.

Het primaire doel van het project Kennisintegratie is om resultaten uit COVID gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie & zorg en brede maatschappelijke vraagstukken in kort cyclische rapportages te bundelen, en duiding te geven aan de onderzoeksresultaten.

COVID-19 / COVID-19
Dossier nummer / Dossier number:

CONCEPT

Aangemaakt door ProjectNet / Generated by ProjectNet: 16-06-2020 11:32

1

COVID-19 / COVID-19
Dossier nummer / Dossier number:

CONCEPT

Totaal / Total	5.1.1c	0	0	0	0	0	0	0	0	5.1.1c
-----------------------	--------	---	---	---	---	---	---	---	---	--------

Co-financiering / Cofinancing

Naam co-financier / Name of cofinancier	Bedrag / Amount	Status
---	-----------------	--------

Bijzondere gegevens / Additional information**Vergunningen / Permits**

	Verklaring nodig / Statement required?		Status verklaring / Statement status		
	Ja / Yes	Nee / No	Verkregen / Acquired	Aangevraagd / Applied	Nog niet aangevraagd / Not applied yet
METC		X			
DEC		X			
WBO		X			

Onderschrijvingen / Assents

	Ja / Yes	Nee / No	N.v.t. / N.A.
Code biosecurity / Code Biosecurity			X
Code openheid dierproeven / Code Transparency of Animal Testing			X

Andere vergunningen / Other permits**Historie subsidieaanvraag / History grant application**

Deze aanvraag is ook ingediend bij organisatie / This grant application has also been submitted to organization:

**Bijlage bij RIVM Corona Gedragsunit Voorstel Wetenschappelijk Onderzoek COVID-19 bestrijding-
versie 30 maart 2020**

**Kennisintegratie COVID-gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie, zorg en brede
maatschappelijke vraagstukken**

Projectinformatie, opgesteld door RIVM, dd 28 mei 2020

Behoefte VWS

VWS heeft gevraagd aan ZonMw om als gedelegeerd opdrachtverlener (1) sociaal maatschappelijke onderzoeken omtrent de effecten/de impact van de corona-maatregelen op het dagelijks leven van mensen/kwetsbare groepen in gang te zetten, en (2) het overzicht te bewaken van dergelijk onderzoek in Nederland (al dan niet gefinancierd door ZonMw).

Aanleiding

De huidige crisis rondom Covid-19 roept veel (kennis)vragen op. Vragen die vooral op korte termijn moeten worden beantwoord zoals wat voor invloed hebben genomen preventieve maatregelen op Nederlanders. Maar ook vragen voor de meer lange termijn waarmee nu een eerste start kan worden gemaakt. Deze vragen zijn zeker niet alleen gezondheid gerelateerd, maar gaan ook over vraagstukken op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid, sociale zekerheid, internationale samenwerking, reputatie, ethiek, solidariteit, etc. Om dit momentum te benutten en ervoor te zorgen dat deze vraagstukken gecoördineerd bij elkaar worden gebracht is de programma lijn 'Maatschappelijke dynamiek' opgenomen in het ZonMw programma Covid-19.

Opdracht aan RIVM

VWS heeft het RIVM gevraagd om resultaten uit COVID gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie & zorg en brede maatschappelijke vraagstukken in kort cyclische rapportages te bundelen, en duiding te geven aan de onderzoeksresultaten.

De opdracht heeft een looptijd van 11 mei 2020 tot en met 30 november 2020.

Werkwijze

Binnen het ZonMw onderzoeksprogramma vinden veel Covid-19 gerelateerde onderzoeken plaats op het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken. ZonMw bundelt deze onderzoeken en voegt daar ook andere niet door ZonMw gefinancierde Covid-19 onderzoeken aan toe. Zodoende ontstaat een overzicht van relevante lopende studies, op basis waarvan het RIVM twee wekelijks de resultaten beknopt weergeeft, samenvat en er daar waar mogelijk betekenis aan geeft. In de eerste rapportages zal de duiding nog beperkt zijn, maar gaandeweg zal er vanuit de onderzoeksresultaten een beeld ontstaan over bepaalde doelgroepen en onderwerpen waar uitspraken over gedaan kunnen worden: wat valt op, waar zien we overeenkomsten en tegenstellingen in de resultaten etc. De informatie is bedoeld voor VWS.

20200528 toelichting begroting ZonMw kennisintegratie COVID gerelateerde onderzoeken, def cpt 1

De samenstelling van de rapportages vindt plaats in nauwe samenwerking met ZonMw en VWS. Daarnaast is het ook van belang dat er binnen het RIVM inhoudelijke afstemming plaatsvindt met andere COVID-19 gerelateerde opdrachten, zoals de ontwikkeling van de corona-inclusieve VTV en met activiteiten van de RIVM Corona Gedragsunit.

Voor het uitvoeren van deze opdracht heeft het RIVM een team samengesteld bestaande uit wetenschappelijk onderzoekers, experts, communicatie adviseurs en een coördinator.

Product

Het RIVM levert twee wekelijks een rapportage op over de onderzoeksresultaten COVID-19 gerelateerd en op het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken. Uiteindelijk werken we op basis van deze rapportages toe naar één systematisch overzicht van de effecten/de impact van de corona-maatregelen op het dagelijks leven van mensen/kwetsbare groepen.

De eerste rapportage is op 15 mei afgerond en toegestuurd aan VWS.

20200528 toelichting begroting ZonMw kennisintegratie COVID gerelateerde onderzoeken, def cpt 2

Begroting voor subsidie-aanvragen ZonMw

Dossiernummer Project: Titel project:
Aantal maanden looptijd project:

Format voor overige instellingen

Alvorens u deze begroting invult, verzoeken wij u kennis te nemen van de toelichting op het tabblad 'Voorwaarden overige instellingen' en van het document 'Algemene Subsidiebepalingen per 1 juli 2013'.

Dit document vindt u op de ZonMw website:

1.a Personele kosten (op basis van inschaling)

www.zonmw.nl/nl/subsidies/voorwaarden-en-financien/

nr	Functie	Schaal	Bruto maandsalaris	% fte inzet	Aantal maanden	Salariskosten	Bruto salaris-kosten incl 40% sociale lasten	Opslag % overhead	Bedrag overhead	Totaal
1						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
2						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
3						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
4						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
5						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
6						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
7						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
8						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
9						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
10						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
11						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
12						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
13						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
14						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
15						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
16						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
17						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
18						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
19						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
20						€ 0	€ 0		€ 0	€ -
Totaal						€ 0	€ 0		€ 0	€ -

Begroting subsidies ZonMw

Overige instellingen 1 van 5 16-6-2020

1.b Personele Kosten (op basis van door ZonMw goedgekeurde tarieven)

Een aantal instellingen heeft van ZonMw toestemming gekregen om op basis van tarieven een projectbegroting op te stellen. De tarieven van deze instellingen dienen jaarlijks voor goedkeuring aan ZonMw te worden voorgelegd.

nr	Functie	Tarief per uur/dagdeel	Aantal uren/dagdelen	Totaal
1	RIVM Management & Topexpert - EXPERT - Corona Gedragsunit (CGU)			
2	RIVM (senior) wetenschappelijk medewerker HOOG - CGU			
3	RIVM wetenschappelijk medewerker / coordinatie ondersteuning MIDDEN - CGU			
4	RIVM ondersteunend medewerker LAAG -CGU			
5			5,1.1c	
6	RIVM Management & Topexpert EXPERT - Kennisintegratie			
7	RIVM (senior) wetenschappelijk medewerker HOOG - Kennisintegratie			
8	RIVM wetenschappelijk medewerker / coordinatie ondersteuning - MIDDEN - Kennisintegratie			

9	RIVM ondersteunend medewerker LAAG - Kennisintegratie	5.1.1c				
10				€	-	
11				€	-	
12				€	-	
13				€	-	
14				€	-	
15				€	-	
16				€	-	
17				€	-	
18				€	-	
19				€	-	
20				€	-	
Totaal					5.1.1c	

2. Materiele kosten (gespecificeerd)

nr	Omschrijving	Totaal (€)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
Totaal		€ -

Begroting subsidies ZonMw
Overige instellingen 2 van 5 16-6-2020

3. Apparatuurkosten (gespecificeerd)

nr	Omschrijving	Soort apparatuur computer of overige	Investerings bedrag (€)	Afschrijving jaar 1 (€)	Afschrijving jaar 2 (€)	Afschrijving jaar 3 (€)	Afschrijving jaar 4 (€)	Afschrijving jaar 5 (€)	Totaal afschrijvingen projectperiode
1									€ -
2									€ -
3									€ -
4									€ -
5									€ -
6									€ -
7									€ -
8									€ -
9									€ -
10									€ -
11									€ -
12									€ -
13									€ -
14									€ -
15									€ -
Totaal				0	0	0	0	0	€ -

4. Implementatiekosten (gespecificeerd)

nr	Omschrijving	Totaal (€)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
	Totaal	€ -

Begroting subsidies ZonMw

Overige instellingen 3 van 5 16-6-2020

5. Overige kosten (gespecificeerd)

nr	Omschrijving	Totaal (€)
1	CGU kwantitatief onderzoek - onderzoeksbureau, GGD GHOR (incl. BTW)	5.1.1c
2	CGU kwalitatief onderzoek - interviews - Pharos, Uitgetypt, Universiteit van Amsterdam (incl. BTW)	
3	CGU social media onderzoek - analyse Meertens Instituut, Universiteit Leiden (Liacs), Radboud Universiteit Nijmegen (CLST) (incl. BTW)	
4	CGU verdiepend onderzoek - IPSOS (incl. BTW)	
5		
6	Kennisintegratie - Visualisatie ontwerpen en periodiek actualiseren (incl. BTW)	
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
	Totaal	

6. Bijdragen van eigen instelling c.q. derden

nr	Omschrijving	Totaal (€)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
	Totaal	€ -

Begroting subsidies ZonMw

Overige instellingen 4 van 5 16-6-2020

ZonMw budget overzicht

Kostenpost	Totaal (€)
1.a Personele kosten (op basis van inschaling)	€ -
1.b Personele Kosten (op basis van door ZonMw goedgekeurde tarieven)	5.1.1c
2. Materiële kosten (gespecificeerd)	€ -
3. Apparatuurkosten (gespecificeerd)	€ -
4. Implementatiekosten (gespecificeerd)	€ -
5. Overige kosten (gespecificeerd)	5.1.1c
Totale lasten	
Minus:	
6. Bijdragen van eigen instelling c.q. derden	€ -
Aan te vragen subsidie bij ZonMw	5.1.1c

7. Toelichting projectbegroting

De projectbegroting is opgebouwd uit twee projecten die het RIVM uitvoert; gedragswetenschappelijk onderzoek door de Corona Gedragsunit (CGU) en Kennisintegratie COVID-19 onderzoeken. Het gedragswetenschappelijk onderzoek loopt vooralsnog tot eind juli 2020, het Kennisintegratie project tot eind november 2020. Voor beide projecten is een toelichting op de begroting bij de aanvraag gevoegd. De begroting is gebaseerd op door VWS goedgekeurde uurtarieven * aantal uren. 5.1.2e van de Corona Gedragsunit is 5.1.2e 5.1.2e. 5.1.2e van het Kennisintegratie COVID-19 onderzoeken is 5.1.2e

Begroting subsidies ZonMw

Overige instellingen 5 van 5 16-6-2020

Gedragswetenschappelijk onderzoek naar percepties, gedrag, en welzijn van burgers tijdens de Corona pandemie: een dynamic cohort en interview studie

Achtergrond

SARS-COV-2, het nieuwe coronavirus leidt tot COVID-19, verspreidt zich snel door Nederland en omliggende landen. De Coronapandemie is behalve een virologisch en epidemiologisch probleem ook nadrukkelijk een gedragsprobleem: bij de preventie (het besmet raken met en verspreiden van het Coronavirus) van COVID-19 is het opvolgen van specifieke gedragsregels cruciaal.^{1,2,3} Inzicht in het menselijk gedrag en de drijfveren daarachter is daarom van groot belang voor het ontwikkelen van evidence-based beleid en communicatie door regionale en nationale overheden.⁴ Hoe effectiever het overheidsbeleid en de communicatie, vanuit virologisch én gedragswetenschappelijk perspectief, hoe sneller het virus onder controle is en hoe minder ziekenhuis opnames en doden er te betreuren zijn.

Het opvolgen van de strikte gedragsregels (zoals afstand houden, niet naar school of werk gaan, en sociale interactie beperken) en het voor langere tijd leven onder de dreiging van een gevaarlijk virus, kan ook nadelige effecten hebben op het fysiek, sociaal en mentaal welbevinden van de Nederlandse bevolking.⁵ Ook kan het leiden tot lagere consumptie van reguliere zorg, zichtbaar op de 1e hulp en vaccinaties.^{6,7} Deze negatieve effecten op fysiek, sociaal en mentaal welbevinden kunnen op hun beurt weer invloed hebben op preventiegedrag (bijv., mensen hebben de energie en motivatie niet meer om de maatregelen vol te houden). Het hier voorgestelde gedragswetenschappelijk onderzoek moet inzicht bieden in deze dynamiek, en een belangrijke rol spelen bij het informeren van beleid en overheidscommunicatie (hoge maatschappelijke relevantie). Vanuit wetenschappelijk perspectief zijn dergelijke inzichten echter ook van groot belang: immers, er is erg weinig gedragswetenschappelijk onderzoek dat direct van toepassing is op de huidige situatie, omdat pandemieën – gelukkig – zelden voorgekomen.

Doelstelling en onderzoeksvragen

Het primaire doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de Corona preventiegedragingen en het welbevinden van de Nederlandse bevolking, om daarmee evidence-based gedragswetenschappelijke adviezen te onderbouwen voor overheidsbeleid en communicatie. Specifieke vraagstellingen zijn: (1) Welke zorgwekkende trends nemen we waar in (a) het opvolgen van gedragsregels en (b) het welbevinden van burgers in Nederland?; (2) Wat zijn de belangrijkste voorspellers van preventiegedrag en welzijn op het niveau van (a) de individuele burger, (b) de sociale en fysieke context, en (c) het COVID-19 beleid; (3) Hoe beïnvloeden preventiegedrag en welzijn elkaar over tijd?; (4) Zijn er belangrijke verschillen in preventiegedrag, welbevinden en determinanten tussen bevolkingsgroepen (bijv. ouderen, kinderen, chronisch zieken, mensen in vitale/cruciale beroepen, gezonde volwassenen)?

Het onderzoek zal geleid worden vanuit de RIVM Corona Gedragsunit in samenwerking met haar Wetenschappelijke Adviesraad (WA). De WA bestaat uit top-experts in de gedrags- en communicatiewetenschappen (bijlage). Het kernteam van de Corona Gedragsunit is ook nauw betrokken bij beleidsvorming en overheidscommunicatie. Dit zal de relevantie van het onderzoek en de impact daarvan op beleid en communicatie, aanzienlijk vergroten.

Methoden

De onderzoeksmethoden bestaan uit een dynamische cohort studie (2-wekelijkse korte survey), die primair antwoord zal geven op de vraag **hoe het gaat** met de Nederlandse bevolking over tijd. Deze gegevens zullen aangevuld worden met 2-wekelijkse telefonische interviews bij deelnemers aan het survey cohort, zodat we efficiënt en gericht verdiepend onderzoek kunnen doen naar **waarom het zo gaat** (kwantitatieve bevindingen te verhelderen en in context te plaatsen). We zullen ons daarbij richten op specifieke groepen waarbij we zorgwekkende ontwikkelingen zien. Parellel hieraan wordt systematisch en continue (dagelijks) sociale en traditionele media gemonitord om inzicht te krijgen in wat er zich beleid en in sociale netwerken afspeelt rondom preventie en welzijn. Tezamen zullen deze methoden een uitstekende basis bieden voor het monitoren en begrijpen van hoe preventiegedrag en welzijn van burgers zich dynamisch ontwikkelt over tijd; waarbij zowel de individuele, sociale, fysieke en beleidscontext meegenomen wordt.

Planning (in weken)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Interview alle doelgroepen	■											
Interviews zorgwekkende trends			■		■		■		■		■	
Surveys		■		■		■		■		■		■
Mediascan en analyse	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Vorbereidend onderzoek

De RIVM gedragsadviezen, de gedragswetenschappelijke literatuur (theorieën, empirisch onderzoek) en input van de WA zullen de basis vormen voor de conceptenlijst, die de topiclijst van de interviews, constructen van de vragenlijsten, en de constructen van de tekstanalyses van (sociale) media zal informeren. Samen met de wetenschappelijke adviesraad heeft de RIVM Corona gedragsunit al een theoretisch kader voor de preventiegedrag opgesteld (Figuur hieronder).^{8,9} Een vergelijkbaar model voor welzijn wordt op dit moment ontwikkeld. We zijn tevens

al een synthese van de relevante empirische literatuur gestart, die tezamen met de resultaten uit het voorgestelde onderzoek gebruikt zal worden om dit theoretisch kader aan te scherpen en evidence-based te maken.

De survey De survey zal zoveel mogelijk gebruik maken van gevalideerde bestaande vragenlijsten en kwalitatief goede vragenlijsten die al bij anderen Nederlandse partijen in gebruik zijn (de Corona gedragsunit is deze vragenlijsten al in kaart aan het brengen). In nauwe samenwerking met de wetenschappelijke adviesraad zal de uiteindelijke vragenlijst opgesteld worden. De 2-wekelijkse survey zal de preventiegedragingen, welbevinden en summier de belangrijkste determinanten meten. De vragenlijst zal in samenwerking met de landelijke GGD-en onder hun panels worden uitgezet (een pool van ongeveer 80.000 mensen; alle op één GGD na hebben al bereidheid tot medewerking toegezegd), óf – indien dat gezien de tijdsdruk beter is – uitgezet worden via een commercieel bureau. Voor lastig te bereiken doelgroepen en laag-geletterden, zal een extra werving strategie opgezet worden en waar nodig vragenlijsten mondeling worden afgenomen (bijv. middels Computer Assisted Telephone Interviews).

Fase 1: opstarten Fase 2: volhouden

Gedrag: volhouden Of men wel of niet het gedrag blijvend vertoont

Figuur 2. Kader Preventiegedrag Corona (Health Belief Model en theorieën gedragsbehoud)^{8,9}

De interviews De survey zal kwantitatieve resultaten leveren op construct niveau (bijv. neemt risicoperceptie af en beïnvloedt dit het wel/niet opvolgen van gedragsadviezen?). Om te begrijpen waarom dit gebeurt moet dit gecomplementeerd worden met interviews. We zullen beginnen met interviews onder de algemene bevolking om de meest relevant constructen en de inhoud daarvan te identificeren (e.g., beliefs, emoties, contextuele factoren zoals beschikbare middelen in de thuissituatie); alsook om de items in de vragenlijst af te stemmen op de doelgroepen. Volgende interviews zullen zich primair richten op het verhelderen van zorgwekkende trends in preventiegedrag en/of welzijn bij specifieke doelgroepen (zoals geïdentificeerd in de surveys); zich richten op die determinanten van gedrag/welzijn waar de meeste winst op te behalen is mbv beleid en/of communicatie interventies. De interviews zullen worden uitgevoerd door getrainde interviewers en worden opgenomen; en vervolgens geanalyseerd door tenminste twee onafhankelijke codeurs.

(Sociale) media onderzoek De gesprekken en beelden over Corona in de traditionele (radio, televisie, dagbladen) en sociale media beïnvloeden sociale normen en faciliteren verandering in kennis, attitude, en gedrag. Om de onderliggende sociale dynamieken beter te begrijpen, zal een monitoring en analyse plaatsvinden van het Corona discours in zowel de traditionele als sociale media. Het is mogelijk om deze data te scrapen via textmining en om te zetten in indicatoren van relevante contextdeterminanten. Het grote voordeel van deze methode is dat er snel een regelmatige update in de trend kan worden geschetst; en dat het een combinatie van kwantitatieve gegevens en kwalitatieve tekst analyses toestaat. De resultaten zullen worden gebruikt om communicatieactiviteiten af te stemmen op wat er in de maatschappij gebeurt; en de resultaten van de survey en interview in verder in context te plaatsen.

Analyse Regressie (incl. structural equation modelling) en trend analyses zullen worden gebruikt voor de kwantitatieve data analyses (met name die op korte termijn beleid en communicatie moeten informeren). Meer geavanceerde analyses (zoals sociale netwerk analyses, inhoudsanalyses met machine learning) worden geëxploreerd met UvA experts voor latere academische papers. Thematische analyses door twee onafhankelijke codeurs zullen worden toegepast op de interview audio opnames, met open en axial coding om belangrijke thema's te identificeren.

Nadere uitwerking Dit onderzoeksvoorstel is onder hoge tijdsdruk opgesteld. De Corona Gedragsunit zal deze in samenwerking met haar WA op korte termijn uitwerken. Naast de reeds besproken doelen kunnen resultaten mede gebruikt worden om effecten van beleidswijzigingen op te pikken en maatregelen informeren over hoe de huidige regels af te schalen. Tevens is er 20% van het budget gereserveerd voor ad-hoc 'rapid response verdiepend' onderzoek om op specifieke problemen en signalen snel te kunnen reageren middels bijv. EMA, experimenteel, of participatief onderzoek in de wijk. Dit zal allemaal in samspraak zijn met de WA van de Corona Gedragsunit.

RIVM Corona Gedragsunit Voorstel Wetenschappelijk Onderzoek COVID-19 bestrijding– versie 30 maart 2020

Begroting

Referenties

¹ RIVM 2020 <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19>

² Rijksoverheid 2020 <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/veelgestelde-vragen-per- onderwerp/maatregelen-en-handhaving>

³ NOS 2020 <https://nos.nl/artikel/2324987-hoe-raak-je-besmet.html>

⁴ Eldredge, L. K. B., Markham, C. M., Ruiters, R. A., Fernández, M. E., Kok, G., & Parcel, G. S. (2016). *Planning health promotion programs: an intervention mapping approach*. John Wiley & Sons.

⁵ S K Brooks, R K Webster, L E Smith, L Woodland, S Wessely, F N Greenberg, G J Rubin (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *Lancet* 2020; 395: 912–20.

⁶ NRC, 30 maart 2020 “Cardiologen maken zich ernstige zorgen om hartpatiënten die het ziekenhuis mijden” <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/30/meldingen-hartinfarct-dalen-fors-a3995381>

⁷ NOS 28 maart 2020 “Spoed is spoed: denk niet ze zijn vast te druk”
<https://nos.nl/artikel/2328656-spoed-is-spoed-denk-niet-ze-zijn-vast-te-druk.html>

⁸ Glanz, K., Rimer, B. K., & Viswanath, K. (Eds.). (2015). *Health behavior: Theory, research, and practice*. John Wiley & Sons.

⁹ Kwasnicka, D., Dombrowski, S. U., White, M., & Sniehotka, F. (2016). Theoretical explanations for maintenance of behaviour change: a systematic review of behaviour theories. *Health Psychology Review*, 10(3), 277-296.
<https://doi.org/10.1080/17437199.2016.1151372>

Offerte VWS fase 1, formeel ingediend via SAP 12-05-2020

Pagina 1 van 11

1. Algemene gegevens

Versiedatum
Versienummer
Opdrachtnr. OG
Opdracht titel
Startdatum opdracht
Einddatum opdracht
Opdrachtkosten huidig jaar
<u>1.</u> Waarvan programma
<u>2.</u> Waarvan apparaat
Opdrachtkosten levensduur
<u>3.</u> Waarvan programma
<u>4.</u> Waarvan apparaat
Toelichting opdrachtkosten
Wettelijke taak
Toelichting op wettelijke taak
Wijze van verstrekking
Type opdracht

Offerte

Toelichting indien 'anders'
SturingN.v.t.
Input

12.05.2020
1.0
6.5.13_2020 ADD.VEZ.09
Gedragsexpertise corona
19.03.2020
18.03.2021
 5.1.1c
- Aangezien het verloop van de Coronacrisis en daarmee ook de vraag naar gedragswetenschappelijk advies zich lastig laat voorspellen (in termen van doorlooptijd en intensiteit), is gekozen voor input-sturing. Opdrachtgever zal op de vaste momenten conform de Raamafspraken worden geïnformeerd over de voortgang en financiële uitputting.
- Als uitgangspunt is genomen dat de vraag naar gedragswetenschappelijke advisering met betrekking tot corona in de eerste drie maanden (van eind maart tot eind juni) het grootst is en daarna in intensiteit afneemt. De offerte heeft betrekking op een periode van 1 jaar (19 maart 2020 t/m 18 maart 2021). NB: Voor de Taskforce Gedragswetenschappen is een looptijd t/m september 2020 voorzien.
- Zoals aangegeven wordt het onderdeel ' Kennisontwikkeling' door NWO gefinancierd voor een bedrag van ca 1 miljoen euro voor periode april – juni 2020. Deze werkzaamheden vallen derhalve buiten de reikwijdte van deze opdracht. Indien vanaf juli voortzetting van deze onderzoekstaken gewenst is door het ministerie van VWS, zullen ze onder deze opdracht voort worden gezet. Zulks enkel na akkoord vanuit de opdrachtgever.
- De materiële kosten betreffen onder andere de deeltijd-detachering van twee 5.1.2e bij het RIVM (te weten 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e van RadboudUMC en 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e van de Hogeschool van Amsterdam) voor de duur van max 1 jaar. Daarnaast is een post vacatiegelden voor de leden van de Wetenschappelijke Adviesraad opgenomen (in lijn met de richtlijnen van de rijksoverheid voor adviescommissies). (De vergoeding van de vacatiegelden van de leden van de Taskforce Gedragswetenschappen gebeurt rechtstreeks door VWS.)
Nee N.v.t.
Additioneel Onderzoek/Uitvoering/Advisering

2. Opdrachtgever

Ministerie / Directie Programma Programmahouder Contactpersoon	Ministerie van VWS Volksgezondheid en Zorg 5.1.2e
---	---

3. Opdrachtnemer

Directeur Adv. accountmanagement Relatiebeheerder Offerteschrijver Opdrachtnr. SAP	5.1.2e V/060513/01
--	-----------------------

4. Beleidscontext

Sinds voorjaar 2020 wordt Nederland, evenals een groot deel van de rest van de wereld, in zijn greep gehouden door de uitbraak van het COVID-19-virus, in de volksmond aangeduid als het coronavirus. Om de verspreiding tegen te gaan zijn ingrijpende (gedrags)maatregelen afgekondigd. Gedragsinterventies zijn nu een belangrijk middel geworden van de overheid (landelijk, regionaal, lokaal) om de pandemie te bestrijden. Naleving van deze gedragsmaatregelen is van groot belang.

In de bestrijding van de pandemie worden door VWS ook de mogelijkheden van digitale ondersteuning onderzocht. Het gaat hierbij onder andere om de mogelijkheden van mobiele applicaties (app's) bij het bron- en contactonderzoek. Voor een zinvolle toepassing en succesvolle introductie van eventuele apps is gedragswetenschappelijke begeleiding cruciaal.

5. Beschrijving opdracht

Het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) en het ministerie van VWS (dat ook zitting heeft in het NKC) verzoeken het RIVM om een gecoördineerde inbreng van

gedragwetenschappelijke expertise bij de beleidsvoorbereiding en communicatie van gedragsmaatregelen en -adviezen in de bestrijding van de Corona-uitbraak.

Het gaat hierbij om wetenschappelijke kennis over determinanten van gedrag, effectieve gedragsverandering en instandhouding daarvan. Onder meer kennis over risicoperceptie en risicocommunicatie, benadering van verschillende doelgroepen, inzet van e-health en apps, kunnen beleid en communicatie helpen bij het vergroten van de effectiviteit en houdbaarheid van maatregelen en beleid.

Concreet gaat het onder andere om de volgende activiteiten:

3. Het signaleren, verzamelen en integreren van relevante gedragswetenschappelijke kennis (op het gebied van corona, maatregelen, gedrag en welbevinden) en deze vertalen naar de actuele praktijk zodat deze toepasbaar is voor beleid en communicatie;
4. Het (schriftelijk) beantwoorden van beleidsvragen – voor zover het gedragsaspecten van corona-maatregelen en -effecten betreft (bijvoorbeeld ten aanzien van het gebruik van mondkapjes, het afschalen van maatregelen, ect). Hierbij gaat het primair om vragen van het ministerie van VWS en de VWS Taskforce Gedragwetenschappen.
5. Het inbrengen van expertise aan tafel en adviseren over overheidscommunicatie en publieksvoorlichting en het becommentariëren van diverse communicatieproducten (bijvoorbeeld van de campagne AlleenSamen) op verzoek van het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC), van de Dienst Publieksvoorlichting en Campagnes (DPC) van het ministerie van Algemene Zaken en van het Landelijk Operationeel Team Corona (LOT-c).
6. Ondersteuning en facilitering van de Wetenschappelijke adviesraad Corona Gedragsunit (agenda, uitnodigingen, verslaglegging, vacatievergoeding etc.).
7. Organisatie, ondersteuning en facilitering van de VWS-Taskforce Gedragwetenschappen, onder meer door invulling van de secretaris-rol.

6. Plan van aanpak

Bundeling van gedragswetenschappelijke expertise: Corona Gedragsunit

Vanwege de vraag om een *gecoördineerde, afgestemde en gebundelde* inbreng van gedragswetenschappelijke kennis, richt het RIVM de 'Corona Gedragsunit' in. In deze unit brengt het RIVM gedragswetenschappelijke expertise vanuit verschillende domeinen van het RIVM bijeen. De gedragsunit wordt gecoördineerd door het centrum Gezondheid en Maatschappij.

Doel, focus en uitgangspunten van de gedragsunit

5. De gedragsunit draagt bij aan de effectiviteit van Corona-maatregelen door gedragswetenschappelijke kennis te ontsluiten, te ontwikkelen, te integreren en te vertalen naar adviezen voor overheidsbeleid en –communicatie, zowel landelijk als regionaal.
6. De focus van de gedragsunit ligt op het snijvlak van gedrag, draagvlak en welbevinden. De gedragsunit doet onderzoek naar en adviseert over gedragsaspecten van maatregelen en monitort het effect van maatregelen op gedrag en welbevinden.
7. De gedragsunit werkt vraaggestuurd, kortcyclisch en wetenschappelijk onderbouwd. Daarnaast anticipeert de unit op toekomstige vragen.

Wetenschappelijke Adviesraad (WAR) Corona Gedragsunit

Om te waarborgen dat de adviezen en antwoorden van de gedragsunit op stevige wetenschappelijke basis worden gegrond, is een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad ingericht. Deze bestaat uit 15 hoogleraren op het gebied van gedragswetenschappen, gezondheid en (risico)communicatie. Zij zijn aangezocht op basis van expertise en complementariteit. Voorbeelden van expertise-gebieden zijn: infectiepreventie, e-health, risicocommunicatie, en specifieke doelgroepen zoals jongeren, ouderen of mensen met een migratie-achtergrond.

Leden hebben geen verbintenis met het RIVM. Zij ontvangen enkel een vacatievergoeding voor deelname aan raadsvergadering conform de reguliere tarieven voor vacatievergoedingen Rijksoverheid. Advisering ad hoc per email vindt onbezoldigd plaats. De samenstelling van de WAR Corona Gedragsunit is openbaar en gepubliceerd op <https://www.rivm.nl/onderzoek/gedrag/wetenschappelijke-adviesraad-corona-gedragsunit>

Pagina 3 van 11

Werkwijze gedragsunit

De gedragsunit werkt sterk vraaggestuurd: op verzoek zullen adviseurs/experts uit de gedragsunit aanschuiven als wetenschappelijk adviseur bij o.a. het NKC, het DPC, de NCTV en het LOT-c. Een kerngroep zorgt voor de coördinatie van de activiteiten, de inschakeling van de wetenschappelijke adviesraad, de externe communicatie en het (project)management. Een team van wetenschappers vanuit de verschillende RIVM-domeinen organiseert de wetenschappelijke input en draagt bij aan de adviesproducten en onderliggende producten zoals het theoretisch kader en de gedragstaxonomie.

Bij specifieke vragen rondom communicatie en beleid kan de gedragsunit snel schakelen en een 'rapid response team' opzetten van top-experts om vragen/dilemma's over beleid en communicatie inzake gedrag snel te beantwoorden (bijvoorbeeld, hoe het beste ouderen, jongeren, of etnische minderheden te bereiken en mee te krijgen richting de gedragsregels). Daarnaast brengt de Corona gedragsunit ook ongevraagd advies uit als zij met betrekking tot het naleven van de gedragsregels problemen en kansen voorzien.

De werkzaamheden van de gedragsunit bestaan uit vier hoofdaspecten:

- Kennis verzamelen (voedt kennisontwikkeling en advisering).
- Kennisontwikkeling (onderzoek en monitoring).
- Kennisintegratie en kennisdelen.
- Advisering en vraagbaak.

1. Kennis verzamelen

- Literatuur en databronnen. Het betreft hier:
  - gericht en vraaggestuurd literatuuronderzoek, bijvoorbeeld naar aanleiding van adviesvragen op het gebied van mondkapjes of apps.
  - monitoren en samenvatten van actuele literatuur. Er vindt op dit moment wereldwijd veel onderzoek plaats naar diverse aspecten rondom gedrag, maatregelen en welbevinden in relatie tot de Corona-crisis en er wordt hierover al veel gepubliceerd in wetenschappelijke literatuur. Actuele/recente inzichten uit deze onderzoeken kunnen zeer relevant zijn voor beleid.
  - monitoren van (inter)nationale databronnen (surveys, cohorten, monitors) over perceptie, gedrag en welbevinden bij corona.
  - Het bundelen van wetenschappelijke kennis in bruikbare concepten voor beleid en communicatie. Voorbeeld hiervan is een basisdocument waarin relevante gedragswetenschappelijke inzichten aan de hand van een gedragstheoretisch model inzichtelijk wordt gemaakt.
- Kennis van externen. Dit onderdeel richt zich op zowel het 'binnenhalen' van kennis van andere kennispartners, als de samenwerking en afstemming tussen de RIVM-gedragsunit en andere kennispartners. Hiertoe wordt een dynamisch netwerk gevormd en onderhouden van kennisorganisaties die onderzoek doen naar percepties, gedrag en

Pagina 4 van 11

welzijn van burgers in relatie tot de pandemie, in het bijzonder ten aanzien van de coronamaatregelen. Het doel hiervan is het bevorderen van kennisdeling en samenwerking en mogelijk gezamenlijk naar buiten treden (kennisafstemming).

1. Via de Wetenschappelijke Adviesraad wordt gebruik gemaakt van de brede gedragswetenschappelijke expertise die er bij de deelnemers aanwezig is. De adviesraad wordt geregeld om input en advies gevraagd, en plannen worden getoetst en besproken. Het RIVM blijft eindverantwoordelijk voor de uitgebrachte adviezen en producten.

1. Kennisontwikkeling

Dit deel omvat het wetenschappelijk onderzoek dat door NWO gesubsidieerd wordt, getiteld 'Gedragswetenschappelijk onderzoek naar percepties, gedrag, en welzijn van burgers tijdens de Corona pandemie: een dynamic cohort en interview studie'. In dit onderzoek wordt op een drietal manieren onderzoek gedaan naar de percepties, gedrag en welzijn van burgers: via een grootschalig, periodiek vragenlijstonderzoek, via verdiepende interviews en via onderzoek naar social media. Daarnaast is er in het onderzoeksprogramma ruimte gereserveerd voor snel verdiepend onderzoek om ad hoc in te kunnen springen op actuele vragen. Voor dit onderzoek heeft NWO circa 1 miljoen euro toegekend, voor onderzoek gedurende circa 3 maanden (april – juni). De resultaten van dit onderzoek komen periodiek in de komende weken en maanden beschikbaar en zullen worden gebruikt bij de advisering omtrent gedragsmaatregelen en de communicatie daarover.

NB: Deze onderzoeksactiviteiten (vragenlijstonderzoek, interviews, social-media-onderzoek en 'snelle verdieping') zijn door NWO gesubsidieerd voor een periode van circa 3 maanden (april t/m juni) en zijn ondergebracht in een apart project met eigen tijdschrijffnummers. De kosten voor dit onderzoek 'kennisontwikkeling' zijn dus niet opgevoerd in deze offerte. Indien vanaf juli voortzetting van deze onderzoekstaken gewenst is door het ministerie van VWS, zullen ze onder deze opdracht voort worden gezet. Zulks enkel na akkoord vanuit de opdrachtgever.

2. Kennisintegratie en kennisdelen

De Corona Gedragsunit is ingericht om een *gecoördineerde, afgestemde en gebundelde* inbreng van gedragswetenschappelijke kennis te organiseren. Het bundelen van kennis is niet alleen gericht op het overzichtelijk beschikbaar maken van wat vanuit literatuur en kennisnetwerken wordt binnengehaald. De bundeling is ook bedoeld om maximale toegevoegde waarde te creëren door het integreren van kennis uit de verschillende onderdelen van de gedragsunit en de expertise uit de adviesraad. Zo vindt bij de beantwoording van vragen over bijvoorbeeld mondkapjes of zelftesten, integratie plaats van kennis uit het literatuuronderzoek, aangedragen inzichten uit de Adviesraad, en bevindingen uit het door NWO gefinancierde onderzoek. Door het integreren van verschillende perspectieven en (de resultaten van) onderzoeksmethoden ontstaat een compleet beeld van de relevante aspecten van preventiegedrag en welzijn van doelgroepen.

3. Advisering

De advisering van de gedragsunit richt zich zowel op het beleid als op de communicatie.

'Klanten' van de gedragsunit zijn onder andere het NKC en de NCTV, het DPC, de beleidsdirecties van VWS, de VWS Taskforce gedragswetenschappen en het LOT-c. Via het Loketgezondleven.nl zullen leefstijladviezen ten hoeve van het algemene publiek worden gedeeld met professionals.

Uiteraard is er speciale aandacht voor RIVM interne afstemming met het Landelijk Centrum Infectieziektenbestrijding inzake OMT advisering en met het centrum Gezondheid en Milieu cGM op het gebied van psychosociale hulp bij rampen en crises.

Additionele taak:

Ondersteuning Taskforce Gedragswetenschappen tbv digitale ontwikkelingen

RIVM levert een secretaris, adviseert over de samenstelling van de Taskforce en ondersteunt de Taskforce bij de werkzaamheden (afstemming, voorbereiding overleggen, verslaglegging, etc.).

Pagina 5 van 11

De Taskforce heeft de mogelijkheid een beroep te doen op de expertise van de Corona Gedragsunit en haar wetenschappelijke adviesraad. De ondersteuning van de Taskforce is voorzien t/m september 2020.

Buiten de reikwijdte van deze opdracht

- Kennisintegratie Maatschappelijke Onderzoeken: Kort-cyclische Interpretatie en duiding van resultaten van ZonMw gefinancierd of door ZonMw gesignaleerd corona-gerelateerd onderzoek naar preventie en zorg of maatschappelijke impact (financiering door ZonMw).
- Onderzoek naar gedragsmaatregelen en welbevinden **in de periode april – juni 2020** via vragenlijstonderzoek samen met GGD GHOR; kwalitatief onderzoek bij groepen die via het vragenlijstonderzoek minder goed worden bereikt; social media analyses en verdiepend onderzoek (financiering door NWO via ZonMw).
- Inbreng van gedragswetenschappelijke expertise in het Outbreak Management Team. (De focus van het OMT is op virologie en epidemiologie).

Toelichting bij productenkalendar en kostenoverzicht

De kostenbegroting en productenkalendar is uitgesplitst naar 5 onderdelen, met de Taskforce als 6^e onderdeel :

- Kennis verzamelen.
- Kennisintegratie.
- Kennis delen (incl. communicatie).
- Advisering.
- Projectcoördinatie en management.
- VWS Taskforce Gedragswetenschappen.

Inzet medewerkers

Onderdeel	Aantal betrokken medewerkers	Dagen per week		
		mrt t/m juni	juli-t/m sept	okt t/m mrt '21
1. Kennis verzamelen	9 pers, inzet variërend van:	1 à 3	0,75 à 2	0,5 à 1,5
2. Kennisintegratie	6 pers, inzet variërend van:	0,5 à 2	0,5 à 2	0,5 à 1
3. Kennis delen	3 pers, inzet variërend van:	1 à 2	1 à 1,5	0,25 à 1
4. Advisering	9 pers, inzet variërend van:	1 à 4	0,75 à 2	0,5 à 1,5
5. Projectcoördinatie en management	3 pers, inzet variërend van:	2 à 4	1,5 à 3	1 à 2
6. VWS Taskforce Gedragswetenschappen	7 leden + secretaris	vanaf 23 april: 4 (secret.)	4	-

7. Raakvlakken met andere opdrachten

De gedragsunit kent raakvlakken met diverse opdrachten uit met name de programma's:

Pagina 6 van 11

Programma 3 - Sport

Programma 6 - Volksgezondheid en Zorg, zoals de VTV Programma 15
- Infectieziektebestrijding

8. Samenwerking en internationale aspecten

Samenwerking vindt plaats met onder andere

- de landelijke thema-instituten tbv leefstijladviezen bij thuisblijven;
- RadboudUMC en Hogeschool van Amsterdam tbv specifieke gedragsexpertise;
- NZa tbv communicatie rondom opstarten van zorg; en
- LOT-C tbv publiekscommunicatie.

Zoals hierboven aangegeven wordt structureel de internationale wetenschappelijke gedragswetenschappelijke literatuur m.b.t. Corona gemonitord en periodiek de meest relevante inzichten samengevat, zodat er gebruik kan worden gemaakt van de kennis uit het buitenland.

Daarnaast activeert het Kernteam van de Coronagedragsunit haar nationale en internationale netwerken om kennis te delen en op onderdelen ook – veelal onbezoldigd – hand en spandiensten te verrichten op hoog wetenschappelijk niveau.

9. Productenkalender

Productnr. OG	Productomschrijving	Opleverdatum
01	Kennis verzamelen	19.03.2021
02	Kennisintegratie	19.03.2021
03	Kennis delen	19.03.2021
04	Advisering	19.03.2021
05	Projectcoördinatie en management	19.03.2021
06	VWS Taskforce Gedragwetenschappen	30.09.2020

10. Kosten producten en diensten

Productnummer OG	01
Titel product	Kennis verzamelen
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/KV
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input

Pagina 7 van 11

Productkosten huidig jaar	5.1.1c
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
--------------	-------------	------	------	------	------

Sub-totaal	
Materiële kosten	
Totaal kosten (bruto)	
-/- opbrengst derden	5.1.1c
Totaal kosten (netto)	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	

Productnummer OG	04
Titel product	Advisering
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/AD
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input

Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	

5.1.1c

Materieelkosten betreft detachering twee gedragswetenschappelijke top-experts bij RIVM.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten					

Pagina 9 van 11

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

5.1.1c

Productnummer OG	05
Titel product	Projectcoördinatie en management
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/MA
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

5.1.1c

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten					
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					

5.1.1c

Totaal kosten (netto)
 - Waarvan programma
 - Waarvan apparaat

5.1.1c

Productnummer OG
 Titel product
 Opleverdatum
 Productnummer RIVM
 Type product
 Toelichting indien anders

06
 VWS Taskforce Gedragwetenschappen
 30.09.2020
 V/060513/01/TA
 Anders
 Organisatie, ondersteuning en facilitering van de VWS-
 Taskforce Gedragwetenschappen, onder meer door
 invulling van de secretaris-rol.

Sturing
 Productkosten huidig jaar
 - Waarvan programma
 - Waarvan apparaat
 Productkosten levensduur
 - Waarvan programma
 - Waarvan apparaat

Input

5.1.1c

Pagina 10 van 11

Toelichting productkosten N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten					
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					
Offerte					

5.1.1c

Pagina 11 van 11

Concept Offerte VWS fase 2, ingediend per mail 09-07-2020

Voorstel vervolg Corona Gedragsonderzoek RIVM Gedragseenheid

Augustus 2020 – maart 2021 (met uitloopmogelijkheden)

Basis gedragseenheid – periode april 2020 – maart 2021 (reeds toegekend als additionele VWS opdracht)

- Kennisnetwerken
- Literatuurscanning
- Kennisintergratie en -disseminatie
- Beleids- en communicatie-advisering

Gedragsonderzoek 2^e fase periode augustus – maart 2021 (follow-up via NWO-ZonMW deel)

- Voortzetting vragenlijstonderzoek – met 3 metingen najaar en laatste meting in januari 2021
- Voortzetting verdiepende interviews – thema-specifiek inzoomen / duiding op vragenlijst
- Mixed-methods rapid respons onderzoek op verzoek - ofwel verdiepend onderzoek
- Social media onderzoek

Plus-opties (deels in overleg nog nader uit te werken)

- Input openbaar coronadashboard.nl - tweewekelijkse fliptspeelingen (bijlage 2)
- Verzamelen, verrijken en verspreiden inspirerende voorbeelden #hoedan (bijlage 3)

Het doel van de RIVM Corona Gedragsunit (CGU) is ondersteuning te bieden bij de bestrijding en beheersing van de pandemie, door vanuit de (gedrags)maatregelen die de overheid neemt:

3. Samenhang in gedrag, draagvlak en welbevinden zichtbaar te maken en te verklaren,
4. Adviezen te geven over hoe mensen ondersteund kunnen worden om de maatregelen vol te houden en nieuw gedrag eigen te maken waar nodig,

De Corona Gedragsunit adviseert vanuit een theoretisch kader dat gericht is op het opstarten en (blijvend) volhouden van gedrag, dat bijdraagt aan

5. het voorkomen van en juist handelen bij (mogelijke) besmetting met het nieuwe corona virus
6. en voorkomen van terugval in gedrag dat het risico op besmetting vergroot.

Door het verzamelen, duiden en integreren van gedragswetenschappelijke kennis en het verschaffen van stabiele monitoringsinformatie uit kwantitatief en kwalitatief onderzoek, wordt beleid (c.q. de directie Publieke Gezondheid van het Ministerie van VWS) voorzien van antwoorden op haar vragen rondom gedrag, draagvlak en welbevinden van de Nederlandse bevolking in coronatijd.

Na de eerste maanden waarin de Corona Gedragsunit frequent heeft gerapporteerd en geadviseerd aan beleid en overheidscommunicatie, zal in de tweede helft van 2020 de focus liggen op:

7. Elke 6 weken via kwantitatief vragenlijstonderzoek blijven onderzoeken hoe het gedrag, draagvlak en welbevinden van de Nederlandse bevolking zich ontwikkelt, in relatie tot de gedragsmaatregelen;
8. Verdiepend onderzoek tussen de 6-weekse metingen, waarbij nadere analyses op de data worden uitgevoerd, interviews worden gehouden en via andere vormen van verdiepend onderzoek geïntegreerde antwoorden worden geformuleerd op vragen die beleid (of de uitvoeringspraktijk) heeft over bijvoorbeeld specifieke doelgroepen of maatregelen. Ook een extra tussentijdse vragenlijst-uitvraag is mogelijk, als de situatie daar om vraagt;
9. Het verzamelen en bundelen van kennis en ervaringen en behoeften uit de praktijk van alledag (burgers, sectoren, veiligheidsregio's etc.) ten aanzien van een leefomgeving die afstand houden, handhygiëne en thuisblijven-testen-isolatie bij klachten ondersteunt, om aan beleid en uitvoeringspraktijk (GGD, Veiligheidsregio, gemeente e.d.) goede voorbeelden van effectieve gedragsinterventies te verschaffen;
5. Het beschikbaar maken van de CGU kennis, deze waar relevant bundelen met andere kennis en vervolgens gebruiken om uitvoeringspartijen toe te rusten voor hun taak en om te delen met de wetenschappelijke wereld met oog op wederzijdse kennisvermeerdering en peer review toetsing (actuele publicaties).

Essentieel voor het werk van de CGU is

6. Sterke signaalfunctie om tijdig voor te bereiden op toekomstige vragen. Dit vraagt om een sterk netwerk en actuele internationale literatuurscanning;
7. Scherpe vraagformulering. Dit vraagt om gecoördineerde vraagstelling vanuit VWS (evt. samen met Veiligheidsregio's/ GGD'en) en een goede intake;
8. Gecoördineerde en geïntegreerde vraagbeantwoording. Dit vraagt om een organisatie van de CGU die een geïntegreerde aanpak ondersteunt en om goede overlegstructuren met andere partijen;
9. Brede communicatie over en verspreiding van opgedane kennis. Dit vraagt om een kennis- en communicatiestrategie en een open science organisatie.

De CGU heeft al een opdracht van het ministerie van VWS om tot april 2021 kennis te verzamelen via een kennisnetwerk en literatuuronderzoek, kennis te integreren en te delen (bijvoorbeeld via webinars) en VWS te adviseren.

Om ook het vragenlijstonderzoek, de interviews en verdiepend onderzoek voort te kunnen zetten in diezelfde periode (is een aanvullende opdracht nodig voor:

10. Uitvoeren van 6-wekelijks vragenlijstonderzoek, in samenwerking met de GGD'en (4 rondes);
11. Verdiepend onderzoek tussen de 6-wekelijkse vragenlijstonderzoeken door, ten behoeve van specifieke vragen (via diverse kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden), in overleg met VWS vast te stellen;
12. Open science organisatie en verdiepende analyses voor het beschikbaar maken van wetenschappelijke data en kennis (via publicaties);

13. Verzorgen van 6-wekelijkse beleidsrapportages en van tussentijdse memo's ter beantwoording van specifieke vragen van VWS.

Sociale-media-monitoring in de CoronaGedragsunit

De sociale-mediamonitoring van de CGU zal uit vier elementen bestaan. Twee van die elementen sluiten direct aan bij het theoretisch kader van de gedragsunit; de andere twee zijn meer exploratief om te ontdekken wat er leeft in de maatschappij omtrent Corona, beleid en gedragsregels, om signalen op te vangen waar onderzoekers en beleidsmakers op voorhand geen rekening mee hebben gehouden. De elementen zijn: (1) een Monitor vertrouwen en draagvlak; (2) een Strippenkaart voor korte specifieke vragen; (3) een Monitor veelgestelde vragen; en (4) een brede scan van onderwerpen die worden genoemd in relatie tot corona (Serendipiteitsanalyse).

Monitor vertrouwen en draagvlak

In de eerste drie maanden zijn de analysetools voor het monitoren van draagvlak en vertrouwen ontwikkeld op basis van het raamwerk van de CGU. Deze kunnen nu worden ingezet om de uitingen op de sociale media structureel te monitoren en periodiek over te rapporteren.

Strippenkaart voor korte scans specifieke onderwerpen

Het is mogelijk binnen 48 uur een scan van de sociale media te doen op het voorkomen van trefwoorden met bijbehorende emoties of sentimenten. We kunnen een strippenkaart van 15 strippen aanbieden waarbij beleidsmakers en/of onderzoekers een vraag kunnen stellen aan WP5 over een specifieke term (bijvoorbeeld teststraten, of afstand houden) waarna er na 2 werkdagen

een antwoord zal zijn dat de aantallen Tweets over tijd bevat, bijbehorende emoties, een analyse van onderwerpen die leven rondom dit trefwoord, en signalen voor kritiek en steun.

Monitor veelgestelde vragen

De eerste drie maanden is de infrastructuur voor het monitoren van de meest gestelde vragen omtrent Corona ingericht. Deze kan worden ingezet om per week de top 5 van meest gestelde vragen over Corona op internet te scannen. Dit is een indicatie van de vragen die leven bij de mensen die online berichten posten, en die op vele verschillende manieren worden gesteld, en via automatische methoden worden gegroepeerd.

Serendipiteitsanalyse

Waar de monitor vertrouwen en draagvlak zo nauw mogelijk aansluit bij de vraagstelling van de gedragsunit, kan sociale-mediamonitoring ook worden ingezet op te peilen op bredere onderwerpen. Dit kunnen onderwerpen zijn die nog niet op de radar stonden van de CGU. We rapporteren graag ongevraagd over deze onverwachte "bijvangst" van gerichte analyses binnen het kader van de monitor, en zullen ook eigen brede analyses uitvoeren op de data om latente en anderszins aan de corona-crisis gecorreleerde onderwerpen naar boven te halen.

Begroting Coronagedragsonderzoek – 2^e fase

Vragenlijstonderzoek (4 metingen, incl analyse & rapportage)
Interviews (4 rondes, incl. analyses & rapportage)
Social Media onderzoek (incl. inzet Meertensinstituut)
Verdiepend onderzoek
Programmamanagement & ondersteuning
Communicatie

Totaal

5.1.1c

Optioneel aan te vullen met:

Gedragsindicatoren op het dashboard (nog afhankelijk van keuzes)
Goede voorbeelden in beeld
2x Maatschappelijke consultatie burgerplatform met expertinput

Totaal

Bijlage 1 – Concept planning onderzoek en rapportages

week		Vragenlijst	Verdiepend onderzoek	Publicaties (aan te vullen met thema-specifieke memo's)
33	10-12	6 ^e vragenlijst gereed		
34	19-23 aug	6 ^e ronde vragenlijst open		20/8 Beleidsrapportage VWS (zomerperiode)
35				PublieksUpdate (incl. ronde 5)
36	4 sept	Resultaten 6 ^e ronde	Nader te bepalen verdiepend onderzoek	Nieuwsbericht vragenlijst
37				
38				
39	24 sep	7 ^e vragenlijst gereed		Beleidsrapportage VWS
40	29 sept -3 okt	7 ^e ronde vragenlijst open		PublieksUpdate
41				
42	16 okt	Resultaten 7 ^e ronde	Nader te bepalen verdiepend onderzoek	Nieuwsbericht vragenlijst
43				
44				
45	5 nov	8 ^e vragenlijst gereed		Beleidsrapportage VWS
46	11 – 15 nov	8 ^e ronde vragenlijst open		PublieksUpdate
47				
48	28 nov	Resultaten 8 ^e ronde	Nader te bepalen verdiepend onderzoek	Nieuwsbericht vragenlijst
49				
50				
51				
52				
1				
2	14 jan	9 ^e vragenlijst gereed		Beleidsrapportage VWS
3	20 – 24 jan	9 ^e ronde vragenlijst open		PublieksUpdate
4				
5	6 feb	Resultaten 9 ^e ronde	Nader te bepalen verdiepend onderzoek	Nieuwsbericht vragenlijst
6				
7				
8				
9				
10				Beleidsrapportage VWS
11				PublieksUpdate

- 7. Flitspeilingen elke 2 of 3 weken voor het corona-dashboard moeten – indien gewenst – nog aan dit overzicht toe worden gevoegd. (zie bijlage 2)
- Idem voor publicatie goede voorbeelden (zie bijlage 3)

Bijlage 2 Gedragsindicatoren op het coronadashboard

Voorliggend stuk betreft een conceptvoorstel voor vulling van het corona-dashboard van de Rijksoverheid met gedragsindicatoren.

Sinds mei worden er door het RIVM driewekelijkse survey gehouden om de compliance in de bevolking ten aanzien van de gedragsmaatregelen te monitoren en verklaren. De surveys zijn telkens een intensieve en uitgebreide meting, die qua opzet minder geschikt zijn als kort-cyclische meting naar de opvolging van gedragsregels en draagvlak voor deze regels doen ten behoeve van het dashboard. Bovendien zorgt het longitudinale karakter van deze cohortmeting door uitval in de respons voor selectie op de onderzoeksgroep. Opvolgende representatieve cross-sectionele metingen zijn beter geschikt om het dashboard te vullen. Het meetinstrumentarium en onderdelen van de vragenlijst van de genoemde surveys zijn natuurlijk wel goed bruikbaar.

Aanleiding

Het Corona-dashboard van de Rijksoverheid (<https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/>) geeft informatie over de ontwikkeling van het coronavirus in Nederland. Inmiddels hebben we de overgang gemaakt van de fase van een intelligente lock-down naar de fase van verantwoorde versoepeling, ofwel de fase van de anderhalve meter samenleving.

Daarmee verbreedt ook de aandacht zich van de corona-indicatoren als IC-opnames en overlijden naar een breder pallet van indicatoren (waaronder gedragsindicatoren) die voorwaardelijk zijn voor de verspreiding van het virus en zo de continuering van de versoepelingen. Bij gedrag gaat het dan bijvoorbeeld om de volgende vragen: 1) houden we voldoende afstand? 2) wassen we de handen vaak genoeg en voldoende goed? 3) blijven we thuis bij (verkoudheids-)klachten 4) hoe staat het met de bereidheid tot thuisisolatie na een positieve test 5) hoe staat het met de bereidheid om te laten testen? 6) gaan mensen daadwerkelijk testen bij 1 of meer klachten?

VWS heeft gevraagd om te verkennen of en met welke indicatoren op het corona-dashboard ook informatie over ontwikkelingen in de naleving van en/of het draagvlak voor deze gedragsregels beschikbaar kan worden gemaakt. Naleving van gedragsregels geeft directere cijfers, maar aanpassing van beleid t.a.v. gedrag kan trendbreuken in de meting veroorzaken. Draagvlakmeting is daar minder gevoelig voor, maar geeft weer een indirectere relatie met de naleving.

Vraagstelling

Over de exacte vraagstelling zullen in komende dagen nog nadere afspraken moeten worden gemaakt met VWS en mogelijk met de modellers van Cib. Bijvoorbeeld over de vraag welke indicatoren precies belangrijk worden gevonden en hoeveel indicatoren inzicht kunnen bieden. Daarbij zijn drie aandachtgebieden te onderscheiden:

2. Gedragsvoorspellende indicatoren: Hoe zit het met draagvlak voor maatregelen, de ervaren moeilijkheid, de gepercipieerde betekenis en zin van maatregelen
3. Risicogedrag: hoeveel contacten (hoe vaak naar de kroeg, naar sportclub, aantal groepsafspraken), en hoeveel risico per contact (handen wassen, niezen in mouw, 1,5 meter afstand)
4. Omgaan met risico's: alertheid om te laten testen, bereidheid te laten testen, thuisblijven bij C-indicatie, bereidheid tot thuisisolatie

Hoe beter vooraf nagedacht wordt over de set met indicatoren die gedurende langere tijd hun zeggingskracht behouden, hoe groter de kans is dat tussentijds geen aanpassingen hoeven worden gedaan. Dat voorkomt trendbreuken en geeft meer continuïteit aan de uitkomsten.

Naast de bepaling van de indicatoren is ook van belang te bepalen welke diepte de gewenste informatie moet hebben. Vanuit het oogpunt van het mogelijk ontstaan van regionale haarden is het wellicht van belang om uitsplitsingen te kunnen maken naar regio. Vanuit het oogpunt van risicovol gedrag is het mogelijk gewenst om bepaalde groepen in de samenleving intensiever te volgen. Vanuit het oogpunt van kwetsbaarheid is het tegelijkertijd mogelijk van betekenis om juist ook veranderingen in risicogedrag en omgaan met risico's te volgen bij meer kwetsbare groepen. De bepaling wat gewenst is heeft gevolgen voor steekproefgrootte, de frequentie van meten, intensiteit en het betrouwbaarheidsniveau waarop gemeten moet worden.

Relatie met verlengde inzet CGU

Als onderdeel van het voorstel voor voortzetting corona gedragsonderzoek vanuit het RIVM bij deze een mogelijke aanpak op hoofdlijnen voor vulling van het dashboard met gedragsindicatoren met een voorlopige begroting voor de daarmee gepaard gaande activiteiten. Uiteraard zit daar financieel een flinke PM op die mede afhangt van de uiteindelijke frequentie, breedte en diepte van de benodigde indicatoren-set voor het dashboard die afgesproken worden. Ook aan de kant van de planning geldt die PM. Die is namelijk afhankelijk van snelheid van bepaling van indicatoren en doelgroepen, mogelijkheden dataverzameling uit te besteden, en meer.

Naar een eerste ontwerp: twee sporen

Sinds april wordt er door het RIVM en de GGD'en elke drie weken een vragenlijstonderzoek uitgevoerd om de compliance in de bevolking ten aanzien van de gedragsmaatregelen en de factoren die daarmee samenhangen te monitoren. Het betreft hier een intensief en groot longitudinaal onderzoek onder 50 tot bij aanvang 90 duizend Nederlanders, onder andere via de GGD-panels. De verwachting is dat deze in het najaar nog drie maal zal plaatsvinden, vervolgens in januari 2021 nog een keer.

Het ligt voor de hand om naast dit eerste spoor aanvullend als tweede spoor een (2 of 3 wekelijkse) compacte (cross-sectionele) meting te doen op de benodigde indicatoren. Als we deze compacte metingen qua inhoud, vraagstelling en meetinstrumentarium, aansluiten op de al geplande uitgebreide surveys, leveren beide, elkaar aanvullende (verdiepende en eventueel validerende) informatie. Voor een betrouwbare trend in het dashboard kunnen beide sporen echter niet door elkaar worden gebruikt.

Het voorstel

In de al afgenomen enquêtes van het longitudinale onderzoek zien we op een aantal sleutelindicatoren (geen handen schudden, nauwkeurig handen wassen) nauwelijks variatie in de tijd. Op andere indicatoren zien we vooral geleidelijk verschuivende trends. Dat impliceert dat een hele frequente meting (wekelijks) niet zoveel toevoegt. Daarom is ons voorstel om in te zetten op een 3-wekelijks meting gedurende een jaar komende jaar vanaf medio september 2020. Dat zijn 17 metingen. 2-wekelijks is ook een optie, evenals een kortere doorlooptijd

De komende dagen zullen we uitzoeken op welke perspectief we het beste kunnen inzetten (naleving van gedrag, draagvlak en/of omgaan met ervaren risico's). Dit zal de Gedragsunit in overleg doen met de modellers van Cib.

Voor een landelijk beeld lijkt een steekproef van ~2500 Nederlanders genoeg voor een voldoende hoog betrouwbaarheidsniveau. Ten behoeve van uitsplitsingen naar Veiligheidsregio en eventueel naar doelgroepen is een substantieel grotere steekproef nodig (~25.000 mensen). Of een cross-sectioneel onderzoek gedurende langere tijd onder zo'n grote groep haalbaar is (zowel logistiek als financieel), moet nog uitgezocht worden. Er kan ook uitgegaan worden van de basisgroep en

incidenteel uitbreiden met een specifieke doelgroep of regio, naar gelang waar problemen la zijn of worden verwacht. Wellicht is een tussenoplossing mogelijk waarbij niet een uitsplitsing gemaakt kan worden naar Veiligheidsregio maar naar provincie.

We stellen voor dit onderzoek uit te zetten bij een gespecialiseerd onderzoeksbureau dat dan zorg draagt voor de surveys en steekproeftrekking. RIVM zal zorgdragen voor de aansturing en de juiste vraagstellingen aan de hand van de ervaringen uit het reeds lopende gedragsonderzoek in afstemming met de wetenschappelijke adviesraad van de gedragsunit.

Uitkomsten kunnen, na analyse door het RIVM, via het RIVM als open data beschikbaar worden gesteld. Parallel kan opname op het dashboard op dezelfde manier gebeuren als met de al beschikbare indicatoren.

Organisatie

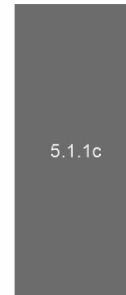
Het is van groot belang heel gericht informatie te verzamelen en in de vraagstelling ook nauw aan te sluiten bij zowel de politiek-bestuurlijke wensen, als de benodigde wetenschappelijke borging en aansturing van proces van vraagstelling tot dataverzameling tot invoer in het dashboard. Om het proces van precieze en gerichte dataverzameling tot dashboard in het komende half jaar van de grond te krijgen, en te sturen en te begeleiden, richten we een kleine projectorganisatie (als onderdeel van de Gedragsunit) in.

De uitvoering van de daadwerkelijke metingen zetten we uit bij een daarvoor te selecteren onderzoeksbureau. Gezien de omvang van de opdracht is hier aanbesteding, met de daar aan gekoppelde tijdsinspanning aan de orde. De vertaling van de verkregen data naar het dashboard willen we, als dit bijvoorbeeld 17 keer moet gebeuren, bij voorkeur geautomatiseerd doen.

Indicatieve Begroting

1. *Projectorganisatie (1 jaar)*
2. *Opzetten basisvragenlijst*
  - *aanpassen vragen volgende metingen*
3. *Dataverzameling (3 wekelijks)*
  - *organisatie en opzet platform (n=2500)*
  - *17 metingen¹*
4. *Van data naar dashboard²*

Totaal:

¹ Dit is (mede) afhankelijk van de wensen voor uitsplitsing / gewenste betrouwbaarheid (=steekproefgrootte).

² Mogelijk kan dit geautomatiseerd worden. Dan kan het waarschijnlijk goedkoper: 5.1.1c

Planning gedragsindicatore corona dashboard

2. *Vorbereiding 0-fase juli 2020*
  - a. *Bepalen indicatoren*
  - b. *Bepalen steekproef (nb indien uitsplitsing doelgroep / regio nodig is, dan grotere steekproef nodig dan 2500))*
  - c. *Definitief maken onderzoeksontwerp*
  - d. *Definitief maken opdracht*
3. *Vorbereiding 1-fase augustus 2020*
  - a. *Vragenlijst maken*
  - b. *Platform maken*
  - c. *Aanbesteden dataverzameling*
4. *Start 1^e meting september 2020*
5. *Laatste meting (bij 3 wekelijkse metingen) augustus 2021*

Bijlage 3 Inspireren met lokale voorbeelden 1,5 meter samenleving

Het kost steeds meer moeite voor veel mensen om zich aan de 1,5 meter afstand te houden. Alleen boetes gaan niet werken om deze maatregel te handhaven. Lokaal zijn tal van mensen actief om slimme oplossingen uit te werken en toe te passen voor de 1,5 meter samenleving, waarbij ook oog is voor hygiënegedrag (handen & hoesten) en gezondheidschecks. Belangrijk is dat niet steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden maar dat de echt slimme, inspirerende en goed werkende voorbeelden gedeeld worden waarmee transmissie wordt gereduceerd. Om dit goed te doen, voorzien we de uitvoering van drie onderdelen namelijk:

4. Het ophalen en selecteren van goed werkende lokale voorbeelden
5. Het delen en communiceren van de voorbeelden en de principes daar achter
6. Lokale advisering naar gemeenten en lokale partijen

Deze onderdelen worden hieronder kort toegelicht.

1. Ophalen en selecteren van goed werkende lokale voorbeelden

Het gaat bij dit onderdeel om het verzamelen van goede voorbeelden, het selecteren van goede voorbeelden en vervolgens het beschrijven van deze voorbeelden.

Via de bestaande netwerken verzamelt het RIVM goede voorbeelden die mensen te faciliteren om zich aan de 1,5 meter afstand te houden. We maken daarbij gebruik van verschillende bronnen:

- Via CLICKNL nodigen we de topsector creatieve industrie uit om met voorbeelden uit de praktijk te komen. Met name partijen betrokken bij het onderdeel 'design for change' van deze topsector lijkt in potentie interessante voorbeelden op te kunnen leveren. Ook het fieldap evenementen dat vanuit deze hoek wordt ingericht heeft potentie hiervoor.
- Het LOT-C heeft in een onderzoek van juni bij de veiligheidsregio's gevraagd in welke mate de richtlijnen van 1,5 meter en drukte vermijden worden nageleefd. Daar zitten waarschijnlijk goede voorbeelden in.
- Via GGD GGHOR nodigen we GGD'-en uit die in nauw contact staan met gemeenten en lokale partijen. We vragen bij hen na of ze goede voorbeelden kennen. Ook vragen wij hen om deze voorbeelden te verzamelen en te delen met het RIVM (contactgegevens, foto's, korte beschrijving waar mogelijk).
- Ook onze contacten met de VNG gebruiken we om op zoek te gaan naar lokale voorbeelden.
- Via de Green Deal Duurzame Zorg hebben we contacten met zorginstellingen. Ook bij hen vragen we naar goede voorbeelden voor zorginstellingen.
- Het RIVM is partner in de Programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang. Via de partners en de betrokken organisaties gaan we op zoek naar goede voorbeelden.
- Tot slot benadert RIVM nog de partners uit het landelijk overleg thema-instituten (zoals Kenniscentrum Sport en Bewegen) en partners uit het Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies (zoals Movisie, Vilans en Nederland Jeugdinstuut) en werpen we een blik over de grens door deze vraag ook via EuroHealthNet uit te zetten bij onze Europese partner-organisaties.

Selecteren

Op basis van een literatuurscan (onderdeel 'regulier' werk corona gedragsunit – reeds gehonoreerd) & expertconsultatie uit het veld (CLICKNL, gemeente, LOT-C, GGD) verkennen we de principes die van belang zijn voor een corona-transmissie gereduceerde omgeving en vertalen dit naar een

beperkt aantal criteria op waar de voorbeelden aan moeten voldoen (afwegingskader). Dit laten we toetsen door de Wetenschappelijke Adviesraad van de coronagedragsunit en door het Centrum voor infectieziektenbestrijding van het RIVM. Het RIVM selecteert voorbeelden op basis van deze criteria en legt de selectie voor aan de nieuw in te richten toetsgroep met 5 experts op het terrein van design for change / nudging, waaronder ook 1-2 leden van de wetenschappelijke adviesraad .

Voor het beschrijven van de voorbeelden gebruiken we een beknopt format. Vervolgens verzamelen we informatie over het voorbeeld en interviewen we contactpersonen van de lokale voorbeelden voor het maken van beschrijving voor de website. Met oog op het belang van korte doorlooptijden gaan we hier pragmatisch mee om. Het is de bedoeling dat goede voorbeelden binnen in 2-3 weken na aanbrengen bij RIVM ook op de site van het RIVM vindbaar moeten zijn. Hierbij geldt dan als voorwaarde dat minstens 3 van de 5 leden van de toetsgroep positief advies geven om het voorbeeld te publiceren.

2. Het delen en communiceren van de voorbeelden

Allereerst wordt een communicatieplan gemaakt en wordt er een geschikte mix van verschillende communicatiekanalen gemaakt met een

- Landingspagina voor de voorbeelden: hierbij kan gedacht worden aan de website duurzame zorg waarin voorbeelden per thema getoond worden. <https://www.rivm.nl/green-deal-duurzame-zorg>

- Daarnaast is het van belang deze kennis via andere websites te presenteren. Dat kan via VNG-kanalen, GGD Kennisnet, maar ook via <https://www.gezondin.nu/> <https://gezondeschool.nl/> en <https://www.gezondekinderopvang.nl/>. Via een artikel in BinnenlandsBestuur willen we de landingspagina met goede voorbeelden, zodra enigszins gevuld breder onder de aandacht brengen van gemeenten.
- Vanaf de start trekken we op met GGD'-en, die een belangrijke adviesfunctie hebben naar gemeenten en lokale organisaties. We gaan hen vragen om zowel online als offline in hun lokale contacten voorbeelden te delen.

3. Lokale advisering naar gemeenten en lokale partijen

GGD medewerkers hebben een belangrijke adviesfunctie naar gemeenten. Om hen te ondersteunen werken we op basis van de goede voorbeelden en geïdentificeerde principes toe naar een set evidence based methoden voor gemeenten, winkels, werkgevers etc. voor het effectief transmissie reducerend inrichten van de omgeving en beïnvloeding van gedrag. De GGD adviseurs kunnen gemeenten ondersteunen bij de toepassing van de 1,5 meter regel en het bevorderen van de hygiëneregels en ondersteuning van thuisisolatie & testen. Zij kunnen hen adviseren over de toepassing van verschillende mogelijkheden die er zijn. Het RIVM kan deze GGD adviseurs voorzien van de benodigde kennis. Als RIVM kunnen we een expertpool inzetten van lokale en landelijke experts om de GGD adviseurs te helpen bij de lokale advisering. Uit de lokale adviestrajecten komen weer goede voorbeelden uit voort, die we weer kunnen gebruiken om te beschrijven. Tevens vindt kennisdeling plaats via de voor gemeenten bekende kanalen als de VNG en BinnenlandsBestuur.

Organisatie

Er wordt een team geformeerd met een projectleider en een aantal medewerkers. Dat zijn zowel inhoudelijke medewerkers als communicatie medewerkers. Daarnaast zetten we een expertpool in om GGD'en te helpen bij de lokale advisering. Ook is er nauwe afstemming met de

Wetenschappelijke Adviesraad. We gebruiken de reguliere contacten die er zijn met GGD'en, LOT-C en de VNG, en zoeken nieuwe verbindingen met experts op het terrein van design for change.

Indicatieve Begroting In beeld brengen goede voorbeelden

- *Projectorganisatie (1 jaar) incl. communicatie/webredactie* 5.1.1c
- *Expertinzet / vacatiegelden* 5.1.1c
- *Website & overige communicatiemiddelen* 5.1.1c

Totaal: 5.1.1c

Bedragen zijn gebaseerd op de ervaringen met het erkenningstraject interventies, waarbij er nu ingezet wordt op een light-toetsing op basis van expert-opinio gezien de (verwachte) afwezigheid van wetenschappelijke toetsing. Waar mogelijk inclusief praktijktoetsing / observationele verkenning.

Bijlage 4 **Maatschappelijke consultatie** – burger platform

rondom (1) social distancing & (2) bij symptomen: blijf thuis – test – isoleer

De verantwoordelijkheid om dit beleid ten uitvoer te brengen ligt voor een groot deel bij gemeenten en GGDen; alsook bedrijven en verenigingen. Data die het RIVM ism GGDen heeft verzameld laat zien dat de 1.5m gestaag afneemt, zowel thuis als op het werk en in de winkel; dat mensen de 1.5m moeilijker vinden en als minder effectief beginnen te zien. Het draagvlak voor de 1.5m neemt dan ook af. Daarnaast blijkt dat de grote meerderheid van de mensen met COVID-19 gerelateerde symptomen niet thuisblijft (bijv. 90% gaat naar de supermarkt, de helft ontvangt bezoek) en niet de intentie heeft zich (direct) te laten testen. Nu blijkt dat de grote meerderheid van de mensen met COVID-19 gerelateerde symptomen niet thuisblijft (bijv. 90% gaat naar de supermarkt, de helft

ontvangt bezoek) en niet de intentie heeft zich (direct) te laten testen. Het draagvlak voor testen is de afgelopen 3 weken dan ook erg snel afgenomen met 15%³ (van 88% naar 73%).

Doelen en regels die burgers onredelijk, onhaalbaar of disproportioneel achten, kunnen leiden tot maatschappelijke onvrede en verder verlies aan draagvlak; wat weer kan leiden tot verdere afname in het naleven van de maatregelen. Daarmee lijkt de lange-termijn strategie om een 2^e golf van COVID-19 te voorkomen onder druk te kunnen gaan staan.

Op beide thema's kan goed geïnformeerd burgerforum ondersteuning bieden. Voor, door en met goed geïnformeerde burgers – met directe spin-off voor rijksoverheid, gemeenten en GGD'en.

Dit project gebruikt een robuuste wetenschappelijk methode om burgers een centrale rol te bieden bij het beantwoorden van de vraag: Volgens welke principes kan de 1.5m maatschappij en TTI vorm gegeven worden opdat het gedrag van de burgers actief wordt ondersteund en waar breed draagvlak voor is? Een korte consultatie bij gemeenten en GGDen bevestigt de behoefte aan een antwoord op deze vraag. Want ondanks de vele gedetailleerde 1.5m protocollen van branches en sectoren, en de inzet van de GGDen rondom testen, is er vanuit gedragsmatig oogpunt nog veel winst te behalen met slimmere oplossingen, communicatie, en inrichting van de 1.5m maatschappij en de TTI strategie. Voorbeelden hiervan kunnen bijvoorbeeld zijn dat burgers in principe op de rechterstoep lopen; dat het normaal is elkaar aan te spreken op de 1.5 meter in het café; of dat er een BOB-variant (bewust onbeschonken bestuurder) komt voor TTI, zodat het gewoon wordt om zelfs bij milde klachten de burens te vragen boodschappen te doen totdat het testresultaat bekend is. Het is echter essentieel voor het naleven van de maatregelen dat deze oplossingen mede bedacht worden door de burgers zelf en breed draagvlak genieten onder de bevolking.

Dit project heeft drie doelstellingen:

- i) inzicht verkrijgen in de brede publieke opvattingen rondom de 1.5m maatschappij en TTI, inclusief onderliggende normen, waarden en argumentatie;
- ii) het verkrijgen van concrete aanbevelingen op basis van deze opvattingen om het gemeentelijk beleid over *social distancing* en het GGD beleid over TTI vorm te geven, rekening houdend met de brede publieke normen en waarden.
- iii) effectieve communicatie vanuit overheidswege om het draagvlak te vergroten voor naleven van *social distancing* en TTI, op basis van de belangrijkste argumenten, normen en waarden onder burgers.

Voor doelstelling 1 en 2: We organiseren daartoe een brede maatschappelijke consultatie van burgers, belangenpartijen en experts. De kern van de consultatie zijn twee burgerfora met 24 burgers elk (één voor de 1.5m en één voor TTI) die in workshops gedurende 4 dagen delibereren

³Cijfer uit 4e meting – afgenomen in de periode 17 – 21 juni 2020

over hoe de 1.5m maatschappij en TTI strategie in te richten. De fora zullen door een professionele moderator geleid worden die ervoor zorgt dat alle burgerperspectieven gehoord worden. Tijdens de fora zullen de burgers goed geïnformeerd worden door – en kritische vragen kunnen stellen aan - inhoudsexperts (zoals virologen, sociologen, gedragsdeskundigen), vertegenwoordigers van belangenpartijen (zoals brancheorganisaties en ondernemers) en probleemeigenaren (gemeenten en GGD). Middels gedegen discussie en consensus procedures (stemmen) zal het burgerforum tot aanbevelingen komen. Ten slotte presenteren de fora hun aanbevelingen aan verschillende partijen waarna deze aanbevelingen aangescherpt en afgerond worden.

Voor doelstelling 3: Om het draagvlak te vergroten voor naleven van *social distancing* en TTI onder de 17 miljoen mensen die niet aan het burgerforum hebben deelgenomen, wordt bekeken waarom de voorkeuren van deelnemers in de loop van de fora zijn veranderd en welke informatie hiervoor essentieel is gebleken. Op basis hiervan kan de overheid of GGD deze informatie benutten om effectief uit te leggen hoe rekening is gehouden met de normen en waarden van de Nederlandse burger bij het bepalen van hun aanpak.

Het gebruik van burgerfora leidt tot geïnformeerde opvattingen waarbij voor- en tegenargumenten zorgvuldig zijn afgewogen en er breed draagvlak is voor de uitkomsten. Het is wetenschappelijk aangetoond dat met 24 goed geselecteerde de volledige breedte van perspectieven gedekt is.

Een soortgelijk forum is bijvoorbeeld gedaan bij bijvoorbeeld 'Keuzes in de zorg' uit 2017, dat succesvol is ontvangen en invloed heeft gehad op de wijze waarop het Zorginstituut Nederland het publiek betreft bij haar besluitvorming.

Bij een korte behoefte consultatie bij gemeente werd tevens de suggestie gedaan om de burgerforum methode (zie kort uitgewerkt voorbeeld hieronder), om te zetten in een protocol dat gemeenten ook zelf in kunnen zetten om voor vele lokale uitdagingen (vaak erg context gebonden) waarbij gedrag en draagvlak een rol spelen, met hun burgers op te lossen. We stellen dan ook voor n.a.v. deze twee burgerfora dit om te zetten in een protocol en een korte online training.

Voorbeeld korte uitwerking burgerforum 1.5

De 24 deelnemers aan het burgerforum worden geselecteerd uit een groot panel (> 15.000 mensen) van marktonderzoeksbureau Motivaction. Van elk van de 8 mentaliteitsgroepen die Motivaction onderscheidt (gebaseerd op levensstijl inclusief SES) worden 3 burgers gerekruteerd, met gelijke algemene verdeling van geslacht, leeftijd en provincie. Het streven is daarbij niet naar een representatieve afspiegeling van de Nederlandse samenleving - wat met slechts 24 deelnemers onmogelijk is - maar veeleer naar een brede representatie van argumentatie en voorkeuren.

In de eerste workshop wordt op dag 1 worden de deelnemers geïnformeerd door experts (zoals epidemiologen, sociologen en economen) over social distancing en haar maatschappelijke impact. Daarna gaan zij plenair en in subgroepen met elkaar in discussie over mogelijke algemene principes over social distancing. Op dag 2 informeren vertegenwoordigers van belangengroepen (zoals gemeente, detailhandel/horeca, cultuur, onderwijs en sport) de deelnemers, waarna weer onderlinge discussies volgen. Op dag 3 zullen de deelnemers vervolgens hun argumentatie en voorkeuren uiten - deze zullen worden vastgelegd door zowel kwalitatieve als kwantitatieve onderzoekstechnieken. Vervolgens wordt er een breed gedragen aanbeveling geformuleerd. In de tweede workshop (van één dag) komen het burgerforum en de vertegenwoordigers van de belangengroepen samen. De aanbevelingen van het burgerforum worden gepresenteerd, waarop de belangengroepen kunnen reageren. Hierop volgt een discussie, plenair en eventueel in subgroepen, op basis waarvan de aanbevelingen aangescherpt/gewijzigd kunnen worden.

Indicatieve begroting per burgerforum

Projectorganisatie RIVM

Vertaling resultaten in communicatieproducten

Onderzoeksbureau

Werving 24 deelnemers en reserves

Incentive deelnemers (€ 5.1.1c per dag)

Twee moderatoren (elk 4 dagen workshop en 2 dagen voorbereiding)

Vorbereiding wetenschappelijk

Twee onderzoekers (elk 4 dagen workshop, 6 dagen voorbereiding,

6 dagen analyse en rapportage) 5.1.1c

5.1.1c

Overig

Twee overnachtingen hotel 24 deelnemers (efficiency) 5.1.1c Huur conferentielocatie en maaltijden

5.1.1c

Totaal voor 1 burger platform 5.1.1c

Mailwisseling met VWS naar aanleiding van concept offerte 09-07-2020??

Definitieve Offerte VWS fase 2, formeel ingediend via SAP 16-07-2020

Directeur
Adv. accountmanagement

5.1.2e

Pagina 1 van 15

1. Algemene gegevens

Versiedatum	16.07.2020
Versienummer	2.0
Opdrachtnr. OG	6.5.13_2020 ADD.VEZ.09
Opdracht titel	Gedragsonderzoek fase 2 en Kennisintegratie maatschappelijke vraagstukken
Startdatum opdracht	
Einddatum opdracht	19.03.2020
Opdrachtkosten huidig jaar	18.03.2021
<u>5.</u> Waarvan programma	5.1.1c
<u>6.</u> Waarvan apparaat	
Opdrachtkosten levensduur	
<u>7.</u> Waarvan programma	
<u>8.</u> Waarvan apparaat	
Toelichting opdrachtkosten	De offerte heeft betrekking op een periode van 8 maanden (27 juli 2020 t/m 18 maart 2021). Voor Kennisintegratie maatschappelijke vraagstukken heeft de offerte betrekking op de periode van 10 maanden (11 mei 2020 t/m 18 maart 2021). Het onderdeel 'Gedragsexpertise Corona', waarin o.a. Kennis verzamelen en -integreren is opgenomen, is in een separate opdracht door Ministerie van VWS gegund. Deze werkzaamheden vallen derhalve buiten de reikwijdte van deze opdracht. De totale kosten voor deze aanvulling bedragen € 5.1.1c waarvan de kosten voor 2020 € 5.1.1c en voor 2021 € 5.1.1c zijn.
Wettelijke taak	Nee
Toelichting op wettelijke taak	N.v.t.
Wijze van verstrekking	Additioneel
Type opdracht	Onderzoek/Uitvoering/Advisering
Toelichting indien 'anders'	N.v.t.
Sturing	Input

2. Opdrachtgever

Ministerie / Directie
Programma
Programmahouder
Contactpersoon

Ministerie van VWS
Volksgezondheid en Zorg

5.1.2e

3. Opdrachtnemer

Offerte

Relatiebeheerder
 Offerteschrijver
 Opdrachtnr. SAP

5.1.2e

V/060513/01

4. Offerteverzoek

Aanvullende offerte:

Het ministerie van VWS verzoekt het RIVM om een gecoördineerde inbreng van gedragswetenschappelijke expertise bij de beleidsvoorbereiding en communicatie van gedragsmaatregelen en -adviezen in de bestrijding van de Corona-uitbraak. Het gaat hierbij om wetenschappelijke kennis over determinanten van gedrag, effectieve gedragsverandering en instandhouding daarvan. Onder meer kennis over risicoperceptie en risicocommunicatie, benadering van verschillende doelgroepen, inzet van e-health en apps, kunnen beleid en communicatie helpen bij het vergroten van de effectiviteit en houdbaarheid van maatregelen en beleid.

Concreet gaat het onder andere om de volgende activiteiten in de periode augustus – maart 2021, die tezamen worden genoemd: Gedragsonderzoek 2e fase

- 14. Voortzetting vragenlijstonderzoek – met 3 metingen najaar en laatste meting in januari 2021.
- 15. Voortzetting verdiepende interviews – thema-specifiek inzoomen / duiding op vragenlijst.
- 16. Mixed-methods rapid response onderzoek op verzoek – ofwel vraaggericht verdiepend onderzoek, met resultaat (geïntegreerde) memo's.

Plus-opties (deels in overleg nog nader uit te werken).

- 17. Input openbaar coronadashboard.nl – driewekelijkse flitspeilingen.
- 18. Verzamelen, verrijken en verspreiden inspirerende voorbeelden #hoedan.

Tevens heeft het ministerie van VWS het RIVM gevraagd om resultaten uit COVID-19 gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie & zorg en brede maatschappelijke vraagstukken in periodieke rapportages te bundelen. VWS wil graag dat deze onderzoeken in samenhang verder worden geanalyseerd. Resultaten en conclusies uit de verschillende onderzoeken worden voorzien van duiding door het RIVM. Daarop volgen concrete adviezen (gebaseerd op meerdere onderzoeken, of sector/doelgroep specifiek, of een combinatie hiervan) vanuit het RIVM die gebruikt kunnen worden in beleid. Uiteindelijk wordt toegewerkt naar een systematische overzicht van de effecten van de corona-maatregelen op het dagelijks leven van mensen/kwetsbare groepen.

5. Plan van aanpak

- 8. Als onderdeel van de aanvullende opdracht valt Kennisintegratie nu wel vanaf het begin van de looptijd (mei 2020) onder deze opdracht. **Aanvullende offerte:**

De werkzaamheden van de Corona gedragsunit bestaan uit vier hoofdaspecten:

Pagina 2 van 15

- Kennis verzamelen (voedt kennisontwikkeling en advisering).
- Kennisontwikkeling (onderzoek en monitoring).
- Kennisintegratie en kennisdelen.
- Advisering en vraagbaak.

Deze aanvullende offerte gaat in op onderdeel B, Kennisontwikkeling. Voor onderdelen A, C en D is reeds een additionele opdracht verstrekt door het ministerie van VWS (opdracht 6.5.13_2020 ADD.VEZ.09, via VWS opdrachtbrief, met kenmerk 1692127-205452-PG, d.d. 9 juni 2020). Ter aanvulling op de reeds lopende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken, heeft het ministerie van VWS gevraagd om:

- 5. Input leveren ten behoeve van opname van gedragsindicatoren in het openbare coronadashboard.nl via flitspeilingen.
- 6. Verzamelen, verrijken en verspreiden inspirerende voorbeelden die compliance aan de coronagedragsregels bevorderen #Hoedan.

Daarnaast is in deze offerte opgenomen het onderdeel: Kennisintegratie Maatschappelijke Onderzoeken: Kort-cyclische Interpretatie en duiding van resultaten van ZonMw gefinancierd of door ZonMw gesignaleerd corona-gerelateerd onderzoek naar preventie en zorg of maatschappelijke impact.

De werkzaamheden van de gedragsunit bestaan uit vier hoofdaspecten:

- Kennis verzamelen (voedt kennisontwikkeling en advisering).
- Kennisontwikkeling (onderzoek en monitoring).
- Kennisintegratie en kennisdelen.
- Advisering en vraagbaak.

Deze offerte gaat in op onderdeel B, Kennisontwikkeling. Voor onderdelen A, C en D is reeds een additionele verstrekt door het ministerie van VWS (opdracht 6.5.13_2020 ADD.VEZ.09, via VWS opdrachtbrief, met kenmerk 1692127-205452-PG, d.d. 9 juni 2020).

Ter aanvulling op de reeds lopende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken, heeft het ministerie van VWS gevraagd om:

7. Input leveren ten behoeve van opname van gedragsindicatoren in het openbare coronadashboard.nl via flitspeilingen.
8. Verzamelen, verrijken en verspreiden inspirerende voorbeelden die compliance aan de coronagedragsregels bevorderen #Hoedan.

Daarnaast is in deze offerte opgenomen het onderdeel: Kennisintegratie Maatschappelijke Onderzoeken: Kort-cyclische Interpretatie en duiding van resultaten van ZonMw gefinancierd of door ZonMw gesignaleerd corona-gerelateerd onderzoek naar preventie en zorg of maatschappelijke impact.

Kennisontwikkeling

Na de eerste maanden waarin de Corona Gedragsunit (CGU) frequent heeft gerapporteerd en geadviseerd aan beleid en overheidscommunicatie, zal in de tweede helft van 2020 de focus liggen op:

6. Elke 6 weken via kwantitatief vragenlijstonderzoek (in samenwerking met GGD GHOR Nederland en de GGD'en) blijven onderzoeken hoe het gedrag, draagvlak en welbevinden van de Nederlandse bevolking zich ontwikkelt, in relatie tot de gedragsmaatregelen. Dit betreft een vervolg op de vijf metingen die in de periode april – juli zijn uitgevoerd;
7. Verdiepend onderzoek tussen de 6-weekse metingen, waarbij nadere analyses op de data worden uitgevoerd, interviews worden gehouden en via andere vormen van verdiepend onderzoek geïntegreerde antwoorden worden geformuleerd op vragen die beleid (of de uitvoeringspraktijk) heeft over bijvoorbeeld specifieke doelgroepen of maatregelen. Ook een extra tussentijdse vragenlijst-uitvraag is mogelijk, als de situatie daar om vraagt;
8. Het verzamelen en bundelen van kennis en ervaringen en behoeften uit de praktijk van alledag (burgers, sectoren, veiligheidsregio's etc.) ten aanzien van een leefomgeving die afstand houden, handhygiëne en thuisblijven-testen-isolatie bij klachten ondersteunt, om aan beleid en uitvoeringspraktijk (GGD, Veiligheidsregio, gemeente e.d.) goede

Pagina 3 van 15

voorbeelden van effectieve gedragsinterventies (inclusief protocollen) te verschaffen;

7. Het beschikbaar maken van de CGU kennis, deze waar relevant bundelen met andere kennis en vervolgens gebruiken om uitvoeringspartijen toe te rusten voor hun taak en om te delen met de wetenschappelijke wereld met oog op wederzijdse kennisvermeerdering en peer review toetsing (actuele publicaties).

Essentieel voor het werk van de Corona Gedragsunit is

8. Sterke signaalfunctie om tijdig voor te bereiden op toekomstige vragen. Dit vraagt om een sterk netwerk en actuele internationale literatuurscanning;
9. Scherpe vraagformulering. Dit vraagt om gecoördineerde vraagstelling vanuit VWS (evt. samen met Veiligheidsregio's/GGD'en) en een goede intake;
10. Gecoördineerde en geïntegreerde vraagbeantwoording. Dit vraagt om een organisatie van de CGU die een geïntegreerde aanpak ondersteunt en om goede overlegstructuren met andere partijen;
11. Brede communicatie over en verspreiding van opgedane kennis. Dit vraagt om een kennis- en communicatiestrategie en een open science organisatie.

De resultaten van het corona Gedragsonderzoek presenteren we via 6-wekelijkse beleidsrapportages en tussentijdse memo's ter beantwoording van specifieke vragen van VWS. In dit Plan van Aanpak focussen we op de uitwerking van de nieuwe onderdelen, de zgn. Plus-opties. Nadere uitwerking in overleg met de accounthouder en eventuele anderen aan de zijde van de opdrachtgever.

P1 Corona Dashboard Gedragsindicatoren

Verkennen of en met welke indicatoren op het corona-dashboard ook informatie over ontwikkelingen in de naleving van en/of het draagvlak voor deze gedragsregels beschikbaar kan worden gemaakt. En vervolgens uitvoeren van drieweekelijkse flitspeilingen.

P2 Inspireren met lokale voorbeelden 1,5 meter samenleving #Hoedan Inspireren met lokale voorbeelden van de 1,5 meter samenleving. Belangrijk is dat niet steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden maar dat de echt slimme, inspirerende en goed werkende voorbeelden gedeeld worden waarmee transmissie wordt gereduceerd.

Beide onderdelen worden hieronder nader toegelicht.

P1 Corona Dashboard Gedragsindicatoren

Voorliggend stuk betreft een voorstel voor vulling van het corona-dashboard van de Rijksoverheid met gedragsindicatoren. Sinds mei worden er door het RIVM drieweekelijkse survey gehouden om de compliance in de bevolking ten aanzien van de gedragsmaatregelen te monitoren en verklaren. De surveys zijn telkens een intensieve en uitgebreide meting, die qua opzet minder geschikt zijn als kort-cyclische meting naar de opvolging van gedragsregels en draagvlak voor deze regels doen ten behoeve van het dashboard. Bovendien zorgt het longitudinale karakter van deze cohortmeting door uitval in de respons voor selectie op de onderzoeksgroep. Opvolgende representatieve cross-sectionele metingen zijn beter geschikt om het dashboard te vullen. Het meetinstrumentarium en onderdelen van de vragenlijst van de genoemde surveys zijn natuurlijk wel goed bruikbaar.

- **Aanleiding**

Het Corona-dashboard van de Rijksoverheid (<https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/>) geeft informatie over de ontwikkeling van het coronavirus in Nederland. Inmiddels hebben we de overgang gemaakt van de fase van een intelligente lock-down naar de fase van verantwoorde versoepeling, ofwel de fase van de anderhalve meter samenleving. Daarmee verbreedt ook de aandacht zich van de corona-indicatoren als IC-opnames en overlijden naar een breder pallet van indicatoren (waaronder gedragsindicatoren) die voorwaardelijk zijn voor de verspreiding van het virus en zo de continuering van de versoepelingen. Bij gedrag gaat het dan bijvoorbeeld om de volgende vragen: 1) houden we voldoende afstand? 2) wassen we de handen vaak genoeg en voldoende goed? 3) blijven we thuis bij (verkoudheids-)klachten 4) hoe staat het met de bereidheid tot thuisisolatie na een positieve test 5) hoe staat het met de bereidheid om te laten testen? 6) gaan mensen daadwerkelijk testen bij 1 of meer klachten?

Pagina 4 van 15

VWS heeft gevraagd om te verkennen of en met welke indicatoren op het corona-dashboard ook informatie over ontwikkelingen in de naleving van en/of het draagvlak voor deze gedragsregels beschikbaar kan worden gemaakt. Naleving van gedragsregels geeft directere cijfers, maar aanpassing van beleid t.a.v. gedrag kan trendbreuken in de meting veroorzaken. Draagvlakmeting is daar minder gevoelig voor, maar geeft weer een indirectere relatie met de naleving.

- **Vraagstelling**

Over de exacte vraagstelling zullen in komende dagen nog nadere afspraken moeten worden gemaakt met VWS en mogelijk met de modellers van CIB. Bijvoorbeeld over de vraag welke indicatoren precies belangrijk worden gevonden en hoeveel indicatoren inzicht kunnen bieden. Daarbij zijn drie aandachtgebieden te onderscheiden:

- Gedragsvoorspellende indicatoren: Hoe zit het met draagvlak voor maatregelen, de ervaren moeilijkheid, de gepercipieerde betekenis en zin van maatregelen.
- Risicogedrag: hoeveel contacten (hoe vaak naar de kroeg, naar sportclub, aantal groepsafspraken), en hoeveel risico per contact (handen wassen, niezen in mouw, 1,5 meter afstand).
- Omgaan met risico's: alertheid om te laten testen, bereidheid te laten testen, thuisblijven bij C-indicatie, bereidheid tot thuisisolatie.

Naast een blok van standaardvragen, waar gedurende de looptijd geen aanpassingen aan zullen worden gedaan om trendbreuken te voorkomen, kan ruimte gereserveerd worden voor een enkele ad hoc vragen die gebruikt kunnen worden om actuele issues te monitoren. Uitkomsten uit deze ad hoc vragen kunnen niet hun weg vinden naar het dashboard, maar kunnen bijvoorbeeld wel gebruikt worden voor duiding in voortgangsbrieven.

Naast de bepaling van de indicatoren is ook van belang te bepalen welke diepte de gewenste informatie moet hebben. Vanuit het oogpunt van het mogelijk ontstaan van regionale haarden is het wellicht van belang om uitsplitsingen te kunnen maken naar regio. Vanuit het oogpunt van risicovol gedrag is het mogelijk gewenst om bepaalde groepen in de samenleving intensiever te volgen. Vanuit het oogpunt van kwetsbaarheid is het tegelijkertijd mogelijk van betekenis om juist ook veranderingen in risicogedrag en omgaan met risico's te volgen bij meer kwetsbare groepen. De bepaling van belang is heeft gevolgen voor steekproefgrootte, de frequentie van meten, intensiteit en het betrouwbaarheidsniveau waarop gemeten moet worden.

- **Relatie met verlengde inzet CGU**

Als onderdeel van het voorstel voor voortzetting corona gedragsonderzoek vanuit het RIVM bij deze een mogelijke aanpak op hoofdlijnen voor vulling van het dashboard met gedragsindicatoren

met een begroting voor de daarmee gepaard gaande activiteiten. Daadwerkelijke realisatie zal mede afhangen van de uiteindelijke frequentie, breedte en diepte van de benodigde indicatoren-set voor het dashboard die afgesproken worden. Ook aan de kant van de planning betreft het een schatting zo goed als op dit moment mogelijk. Die is namelijk afhankelijk van snelheid van bepaling van indicatoren en doelgroepen, mogelijkheden dataverzameling uit te besteden, en meer.

- Naar een eerste ontwerp: twee sporen

Sinds april wordt er door het RIVM en de GGD'en elke drie weken een vragenlijstonderzoek uitgevoerd om de compliance in de bevolking ten aanzien van de gedragsmaatregelen en de factoren die daarmee samenhangen te monitoren. Het betreft hier een intensief en groot longitudinaal onderzoek onder 50 tot bij aanvang 90 duizend Nederlanders, onder andere via de GGD-panels. De verwachting is dat deze in het najaar nog drie maal zal plaatsvinden met grotere intervallen, vervolgens in januari 2021 nog een keer. Deze vragenlijst betreft geen representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking, maar geeft wel indicaties en ondersteunt het beter begrijpen van het gedrag om hierop te kunnen interveniëren. Het ligt voor de hand om naast dit eerste spoor aanvullend als tweede spoor een (3 wekelijkse) compacte (cross-sectionele) meting te doen op de benodigde indicatoren. Als we deze compacte metingen qua inhoud, vraagstelling en meetinstrumentarium, aansluiten op de al geplande uitgebreide surveys, leveren beide, elkaar aanvullende (verdiepende en eventueel validerende) informatie. Voor een betrouwbare trend in het dashboard kunnen beide sporen echter niet door elkaar worden gebruikt.

Pagina 5 van 15

➤ Het voorstel

In de al afgenomen enquêtes van het longitudinale onderzoek zien we op een aantal sleutelindicatoren (geen handen schudden, nauwkeurig handen wassen) nauwelijks variatie in de tijd. Op andere indicatoren zien we vooral geleidelijk verschuivende trends. Dat impliceert dat een hele frequente meting (wekelijks) niet zoveel toevoegt. Daarom is ons voorstel om nu in te zetten op een 3-wekelijks meting gedurende een jaar vanaf medio september 2020. Dat zijn 16 metingen. **Eind februari 2021 volgt een evaluatie en go/no go moment om te bepalen of tot september 2021 wordt doorgegaan en met welke frequentie.** We houden de mogelijkheid open om bij verandering van de verspreidingsgraad van het virus op te schalen naar een 2-wekelijkse meting (de kosten daarvan zijn in dit voorstel **niet** in beeld gebracht). De komende weken zullen we uitzoeken op welke perspectief we het beste kunnen inzetten (naleving van gedrag, draagvlak en/of omgaan met ervaren risico's). Dit zal de Gedragsunit in overleg doen met de modellers van CIB.

Voor een globaal representatief beeld landelijk beeld volstaat een steekproef van $n=1200$. Met deze steekproefgrootte zijn nadere uitsplitsingen naar regio en leeftijd slechts grofmazig te doen (noord- en zuid Nederland, jongeren, ouderen). VWS heeft de wens om regionale verschillen beter in beeld te brengen (en eventueel risicogroepen en kwetsbare groepen). Met een steekproef van $n=2400$ krijgen we een landelijk beeld, en kunnen we iets fijnmaziger inzoomen op regionale verschillen (bijvoorbeeld per provincie met $n=200$) of specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld leeftijdsgroepen). Bij een indicatie dat bijvoorbeeld een bepaalde regio afwijkt kan een aanvullende regionale of doelgroep-meting worden uitgevoerd. Voor een driewekelijkse meting die nog fijnmaziger zicht biedt op regionale verschillen (veiligheidsregio's, of verschillen naar leeftijd per provincie/veiligheidsregio) is ten behoeve van de representativiteit minimaal een steekproef nodig van $n=4800$. Of uitsplitsing naar veiligheidsregio kan is nog niet zeker.

We stellen dan voor om gedragsindicatoren voor het corona dashboard in beeld te brengen in een reeks van 16 metingen met een steekproef van $n = 2400$ met optie op 1-8 aanvullende metingen. We zullen dit onderzoek uit zetten bij een gespecialiseerd onderzoeksbureau. RIVM zal zorgdragen voor de aansturing en de juiste vraagstellingen aan de hand van de ervaringen uit het reeds lopende gedragsonderzoek in afstemming met de wetenschappelijke adviesraad van de gedragsunit. Uitkomsten kunnen, na analyse door het RIVM, via het RIVM als open data beschikbaar worden gesteld, dit in afstemming met VWS. Parallel kan opname op het dashboard op dezelfde manier gebeuren als met de al beschikbare indicatoren.

➤ Organisatie

Het is van groot belang heel gericht informatie te verzamelen en in de vraagstelling ook nauw aan te sluiten bij zowel de politiek-bestuurlijke wensen, als de benodigde wetenschappelijke borging en aansturing van proces van vraagstelling tot dataverzameling tot invoer in het dashboard. Om het proces van precieze en gerichte dataverzameling tot dashboard in het komende half jaar van de grond te krijgen, en te sturen en te begeleiden, richten we een kleine projectorganisatie (als onderdeel van de Gedragsunit) in. VWS zal betrokken worden in de verdere vormgeving hiervan. De uitvoering van de daadwerkelijke metingen zetten we uit bij een daarvoor te selecteren onderzoeksbureau dat zorg draagt voor de surveys en de steekproeftrekking. Gezien de omvang van de opdracht is hier een Europese aanbesteding, met de daar aan gekoppelde tijdsinspanning aan de orde. De vertaling van de verkregen data naar het dashboard willen we, als dit bijvoorbeeld 16 keer gaat gebeuren, bij voorkeur geautomatiseerd doen.

➤ Indicatieve Begroting

- Projectorganisatie (1 jaar) 5.1.1c
- Opzetten basisvragenlijst 5.1.1c
  - aanpassen vragen volgende metingen 5.1.1c
- Dataverzameling (3 wekelijks)
  - organisatie en opzet platform (n=2400) 5.1.1c
  - 16 metingen¹ 5.1.1c
- Van data naar dashboard² 5.1.1c

Totaal: 360.000

Pagina 6 van 15

- iv) Aanvullende metingen (per meting, n= 1200); 5.1.1c
- v) Planning gedragsindicatoren corona dashboard
- vi) Voorbereiding 0-fase juli 2020
  - Bepalen indicatoren.
  - Bepalen steekproef (N.B. indien uitsplitsing doelgroep / regio nodig is, dan grotere steekproef nodig dan 2500).
  - Definitief maken onderzoeksontwerp.
  - Definitief maken opdracht.
- vii) Voorbereiding 1-fase augustus 2020, o Vragenlijst maken.
  - Platform maken.
  - Aanbesteden dataverzameling.
- viii) Start 1e meting september 2020
- ix) Laatste meting (bij 3 wekelijkse metingen) augustus 2021.

P2 Inspireren met lokale voorbeelden 1,5 meter samenleving

Het kost steeds meer moeite voor veel mensen om zich aan de 1,5 meter afstand te houden. Alleen boetes gaan niet werken om deze maatregel te handhaven. Lokaal zijn tal van mensen actief om slimme oplossingen uit te werken en toe te passen voor de 1,5 meter samenleving, waarbij ook oog is voor hygiënegedrag (handen & hoesten) en gezondheidschecks. Belangrijk is dat niet steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden maar dat de echt slimme, inspirerende en goed werkende voorbeelden gedeeld worden waarmee transmissie wordt gereduceerd. Met de opdrachtgever gaan we in gesprek over het doel van de voorbeelden, waar de voorbeelden gehaald worden, voor wie de voorbeelden zijn bedoeld en voor welke sectoren. Ook werken we in afstemming met VWS nader uit wat de aard en vorm van de voorbeelden zijn, bijvoorbeeld beelden, filmpjes, teksten of halffabrikaten? Dit traject bestaat uit drie onderdelen namelijk: 1. Het ophalen en selecteren van goed werkende lokale voorbeelden
2. Het delen en communiceren van de voorbeelden en de principes daar achter
3. Lokale advisering naar gemeenten en lokale partijen
Deze onderdelen worden hieronder kort toegelicht.

1. Ophalen en selecteren van goed werkende lokale voorbeelden

Het gaat bij dit onderdeel om het verzamelen van goede voorbeelden, het selecteren van goede voorbeelden en vervolgens het beschrijven van deze voorbeelden.

Via de bestaande netwerken verzamelt het RIVM goede voorbeelden die mensen te faciliteren om zich aan de 1,5 meter afstand te houden. We maken daarbij gebruik van verschillende bronnen:

- Via CLICKNL nodigen we de topsector creatieve industrie uit om met voorbeelden uit de praktijk te komen. Met name partijen betrokken bij het onderdeel 'design for change' van deze topsector lijkt in potentie interessante voorbeelden op te kunnen leveren. Ook het fieldlap evenementen dat vanuit deze hoek wordt ingericht heeft potentie hiervoor.
- Het LOT-C heeft in juni in een onderzoek bij de veiligheidsregio's gevraagd in welke mate de richtlijnen van 1,5 meter en drukte vermijden worden nageleefd. Daar zitten waarschijnlijk goede voorbeelden in.
- Ten behoeve van de corona-inclusieve VTV wordt momenteel ook gekeken naar de leefomgeving in dit kader, mogelijk dat dit ook nog bruikbare aanknopingspunten oplevert.
- Via GGD GGHOR nodigen we GGD'en uit die in nauw contact staan met gemeenten en lokale partijen. We vragen bij hen na of ze goede voorbeelden kennen. Ook vragen wij hen om deze voorbeelden te verzamelen en te delen met het RIVM (contactgegevens, foto's, beschrijving waar mogelijk).
- Ook onze contacten met de VNG gebruiken we om op zoek te gaan naar lokale voorbeelden.
- Via de Green Deal Duurzame Zorg hebben we contacten met zorginstellingen. Ook bij hen vragen we naar goede voorbeelden voor zorginstellingen.
- Het RIVM is partner in de Programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang. Via de

Pagina 7 van 15

partners en de betrokken organisaties gaan we op zoek naar goede voorbeelden.

- Tot slot benadert RIVM nog de partners uit het landelijk overleg thema-instituten (zoals Kenniscentrum Sport en Beweging) en partners uit het Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies (zoals Movisie, Vilans en Nederland Jeugdinstuut) en werpen we een blik over de grens door deze vraag ook via EuroHealthNet uit te zetten bij onze Europese partner-organisaties.

Op basis van een literatuurscan (onderdeel 'regulier' werk corona gedragsunit – reeds gehonoreerd) & expertconsultatie uit het veld (CLICKNL, gemeente, LOT-C, GGD) verkennen we de principes die van belang zijn voor een corona-transmissie gereduceerde omgeving. We vertalen dit naar een beperkt aantal criteria waar de voorbeelden aan moeten voldoen en maken een afwegingskader. Dit laten we toetsen door de Wetenschappelijke Adviesraad van de Corona Gedragsunit en door het Centrum voor infectieziektenbestrijding van het RIVM. Het RIVM selecteert voorbeelden op basis van deze criteria en legt de selectie voor aan de nieuw in te richten toetsgroep met 5 experts op het terrein van design for change / nudging, waaronder ook 1-2 leden van de wetenschappelijke adviesraad.

Voor het beschrijven van de voorbeelden gebruiken we een beknopt format. Vervolgens verzamelen we informatie over het voorbeeld en interviewen we contactpersonen van de lokale voorbeelden voor het maken van beschrijving voor de website. Met oog op het belang van korte doorlooptijden gaan we hier pragmatisch mee om. Het is de bedoeling dat goede voorbeelden binnen een paar weken ook op de site van het RIVM vindbaar moeten zijn. Hierbij geldt dan als voorwaarde dat minstens 3 van de 5 leden van de toetsgroep positief advies geven om het voorbeeld te publiceren. Een en ander gebeurt in afstemming met VWS.

2. Het delen en communiceren van de voorbeelden

Allereerst wordt een communicatieplan gemaakt en wordt er een geschikte mix van verschillende communicatiekanalen. De voorbeelden zijn ook beschikbaar voor andere websites van de rijksoverheid zoals rijksoverheid.nl. Ook kunnen de voorbeelden gebruikt worden in andere middelen van VWS zoals persconferenties, kamerbrieven, speeches en debatten. Met de opdrachtgever gaan we in gesprek over het doel van de middelen maar ook over voor wie we de voorbeelden gaan verzamelen en naar wie ze gecommuniceerd worden. Het RIVM adviseert VWS maar mogelijk ook andere departementen (zoals J&V) over de inzet van goede voorbeelden via diverse kanalen van deze ministeries.

- Projectorganisatie (7 maanden) incl. communicatie/webredactie 5.1.1c
Expertinzet / vacatiegelden 5.1.1c
- Website & overige communicatiemiddelen 5.1.1c

Totaal: 205.850

Bedragen zijn gebaseerd op de ervaringen met het erkenningstraject interventies, waarbij er nu ingezet wordt op een light-toetsing op basis van expert-opinion gezien de (verwachte) afwezigheid van wetenschappelijke toetsing. Waar mogelijk inclusief praktijktoetsing/ observationele verkenning.

Kennisintegratie COVID-gerelateerde onderzoeken op het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken

Werkwijze

Binnen het ZonMw onderzoeksprogramma vinden veel COVID-19 gerelateerde onderzoeken plaats op het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken. ZonMw bundelt deze onderzoeken en voegt daar ook andere niet door ZonMw gefinancierde COVID-19 onderzoeken aan toe. Zodoende ontstaat een overzicht van relevante lopende studies, op basis waarvan het RIVM periodiek de resultaten beknopt weergeeft, samenvat en er daar waar mogelijk betekenis aan geeft. In de eerste rapportages zal de duiding nog beperkt zijn, maar gaandeweg zal er vanuit de onderzoeksresultaten een beeld ontstaan over bepaalde doelgroepen en onderwerpen waar uitspraken over gedaan kunnen worden: wat valt op, waar zien we overeenkomsten en tegenstellingen in de resultaten etc. Indien gewenst wordt voor actuele informatie een extra rapportage (een 'nieuwsflits') opgesteld. Informatie uit de rapportages zal ook beschikbaar komen via de RIVM-website. De rapportages zijn in eerste instantie bedoeld voor VWS. Maar ook andere belanghebbenden (zoals Veiligheidsregio's en GGD'en) kunnen hier gebruik van maken. De samenstelling van de rapportages vindt plaats in nauwe samenwerking met ZonMw en VWS. Daarnaast is het ook van belang dat er binnen het RIVM inhoudelijke afstemming plaatsvindt met andere COVID-19 gerelateerde opdrachten, zoals de ontwikkeling van de corona-inclusieve VTV, met activiteiten van de RIVM Corona Gedragsunit en met het project indirecte effecten COVID-19 op zorg en gezondheid.

Voor het uitvoeren van deze opdracht heeft het RIVM een team samengesteld bestaande uit wetenschappelijk onderzoekers, experts, communicatie adviseurs en een coördinator.

Product

Het RIVM levert periodiek een rapportage op over COVID-19 gerelateerde onderzoeksresultaten - op basis van het aangeleverde overzicht van ZonMw - het terrein van preventie, zorg en brede maatschappelijke vraagstukken. Uiteindelijk wordt op basis van de rapportages toegewerkt naar één systematisch overzicht van de effecten/de impact van de corona-maatregelen op het dagelijks leven van mensen/kwetsbare groepen. Het gaat dus om een groeimodel waarin periodiek een overzicht wordt gepresenteerd van de nieuwste inzichten, en op termijn een totaalbeeld ontstaat van de maatschappelijke gevolgen.

De (verwachte) opleverdata van de rapportages zijn:

- in 2020: 15 mei, 29 mei, 11 juni, 2 juli, 27 juli, 31 augustus, 24 sept, 5 nov.
- in 2021: 14 jan, 25 febr (ovb) en 18 mrt (ovb).

Toelichting bij productenkalender en kostenoverzicht

De kostenbegroting en productenkalender is uitgesplitst naar 6 onderdelen, met de Kennisintegratie Maatschappelijke onderzoeken als 7e onderdeel:

1. Vragenlijstonderzoek.
2. Verdiepende interviews.
3. Mixed-methods rapid response onderzoek op verzoek.
4. Input openbaar coronadashboard.nl - flitspeilingen gedrag en draagvlak.
5. Inspirerende voorbeelden #hoedan.
6. Management en communicatie.
7. Periodieke rapportages Kennisintegratie Maatschappelijke onderzoeken.

Inzet medewerkers

Voor alle producten geldt dat zij gedurende de looptijd van acht maanden gelijkmatig worden gerealiseerd. Dat wil zeggen dat ca. 5/8 deel van de werkzaamheden in 2020 wordt uitgevoerd en 3/8 in 2021.

Omdat het vragenlijstonderzoek en de verdiepende interviews nog drie ronden kennen in 2020 en één in 2021, heeft de ureninzet voor die producten een iets groter zwaartepunt in 2020.

6. Raakvlakken met andere opdrachten

De gedragsunit kent raakvlakken met diverse opdrachten uit met name de programma's:

Programma 3 - Sport

Programma 6 - Volksgezondheid en Zorg, zoals de VTV Programma 15

- Infectieziektebestrijding

Programma 21- Gezond Leven.

7. Samenwerking en internationale aspecten

Samenwerking vindt plaats met onder andere

- de landelijke thema-instituten tbv leefstijladviezen bij thuisblijven;
- RadboudUMC en Hogeschool van Amsterdam tbv specifieke gedragsexpertise;
- NZa tbv communicatie rondom opstarten van zorg;
- LOT-C tbv publiekscommunicatie;
- ZonMw.

Zoals hierboven aangegeven wordt structureel de internationale wetenschappelijke gedragswetenschappelijke literatuur m.b.t. Corona gemonitord en periodiek de meest relevante inzichten samengevat, zodat er gebruik kan worden gemaakt van de kennis uit het buitenland.

Daarnaast activeert het Kernteam van de Coronagedragsunit haar nationale en internationale netwerken om kennis te delen en op onderdelen ook – veelal onbezoldigd

– hand en spandiensten te verrichten op hoog wetenschappelijk niveau.

8. Productenkalender

Productnr. OG	Productomschrijving	Opleverdatum
07	Vragenlijst Onderzoek	19.03.2021
08	Coronadashboard gedrag	15.08.2021
09	Inspirerende voorbeelden	19.03.2021
10	Verdiepende interviews	19.03.2021

11	Rapid response onderzoek	19.03.2021
12	Management en Communicatie	19.03.2021
13	Kennisintegratie maatschappelijk onderz.	19.03.2021

9. Kosten producten en diensten

Productnummer OG	07
Titel product	Vragenlijst Onderzoek
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/VO
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten			5.1.1c		
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Productnummer OG	08
Titel product	Coronadashboard gedrag
Opleverdatum	15.08.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/CD
Type product	Advisering/Beantw. vragen

Pagina 11 van 15

Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten			5.1.1c		
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Productnummer OG	09
Titel product	Inspirerende voorbeelden
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/IV
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten			5.1.1c		
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Pagina 12 van 15

Productnummer OG	10
Titel product	Verdiepende interviews
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/VI
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten			5.1.1c		
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Productnummer OG	11
Titel product	Rapid response onderzoek
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/RR
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.

Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal			5.1.1c		
Materiële kosten					
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					

Pagina 13 van 15

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma				5.1.1c	
- Waarvan apparaat					

Productnummer OG	12
Titel product	Management en Communicatie
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/MC
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	5.1.1c
Productkosten levensduur	
- Waarvan programma	
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief					
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten			5.1.1c		
Totaal kosten (bruto)					
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Productnummer OG	13
Titel product	Kennisintegratie maatschappelijk onderz.
Opleverdatum	19.03.2021
Productnummer RIVM	V/060513/01/KO
Type product	Advisering/Beantw. vragen
Toelichting indien anders	N.v.t.
Sturing	Input
Productkosten huidig jaar	
- Waarvan programma	5.1.1c
- Waarvan apparaat	
Productkosten levensduur	

- Waarvan programma	5.1.1c
- Waarvan apparaat	
Toelichting productkosten	N.v.t.

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Expert tarief					
Hoog tarief				5.1.1c	

Pagina 14 van 15

Specificatie	Aantal 2020	2020	2021	2022	2023
Midden tarief					
Laag tarief					
Sub-totaal					
Materiële kosten					
Totaal kosten (bruto)				5.1.1c	
-/- opbrengst derden					
Totaal kosten (netto)					
- Waarvan programma					
- Waarvan apparaat					

Pagina 15 van 15